

FOAIA POPORULUI

Prețul Abonamentului:

Pe un an 2 fl. (4 coroane).
Pe o jumătate de an 1 fl. (2 coroane).
Pentru România 10 lei anual.
Abonamentele se fac la Institutul Tipografic în Sibiu

Apare în fiecare Duminecă

INSERATE

se primesc în biroul administrației (strada Măcelarilor nr. 21).
Un șir garmond prima dată 7 cr., a doua oară 6 cr. a treia oară 5 cr.; și timbru de 30 cr.

Regatul României.

Frații noștri din liberul regat al României, sînt cu țeara lor pe drumul unui frumos avînt. Stat încă tînăr, România a ajuns în ochii țerilor și Împăraților din Europa, la o trecere pentru care e pismuită de țeri mult mai mari și mai tari poate ca ea! Știm ce mare luare aminte s'a dat și ce cinste deosebită s'a făcut corăbiilor române la Kiel, — acum earăși mari laude se aduc României. Maiestatea Sa Împăratul-Rege al nostru se află acum în Ischl la scâlzi. Regele României însoțit de înalta Sa Doamnă, Regina Elisaveta, au întreprins și Ei o călătorie la aceste scâlzi. Luni, în săptămâna asta, au trecut prin Ardeal și Ungaria spre Ischl, în Austria. Se zice că acolo vor ținea cu Împăratul nostru sfaturi mari asupra unor lucruri însemnate ce ar fi să se pună la cale. Au sosit și trimisul Germaniei și cel al Angliei (Țerii Englezești). Din privilegiul acesta foile căroră bărbații cei mai aproape de Împăratul nostru, le șoptesc ce se scrie, scriu cele mai mari laude la adresa României și a Regelui ei, căci vor să-i câștige prietenia ca să o aibă în vreme de nevoie pe partea lor. Regele Carol și Regina au fost primiți în chip de tot strălucit, purtați, cum am zice, pe brațe! Ear' prin ei — țeara lor! D-zeu le ajute să o ridice sus-sus, spre binele și mândria și a lor și a noastră!

George Pop de Băsești.

Sîntem veseli putînd da cetitorilor noștri îmbucurătoarea veste, că dl George Pop de Băsești, după-ce 'și-a împlinit anul de temniță la care a fost osîndit pentru Memorand, — Luni în săptămâna asta, a fost redat earăși libertății, și, după cât avem știre, a avut norocul de a scăpa și aproape deplin sănătos.

Dl George Pop de Băsești, este una din cele mai venerabile figuri din comitetul întemnițat. Deșd înaintat în vîrstă până la anii unde alții în locul și cu starea D-Sale, nu 'și-ar mai tulbura vieața cu nici o grije și nu s'ar mai arunca de bunăvoie în fața nici unei primejdii, — dl G. Pop de Băsești n'a căutat la ticna bătrînețelor sale, ci căluzit de nobilul simțiment al îngrijirii în întăia linie de ale neamului nevoi, cu foc tineresc s'a aruncat în șirul aceloră, cari aveau să-și pună înșiși pieptul în fața loviturilor potrivnice. A primit și d-sa o lovitură, grea lovitură, dar în loc să se spăimînte, a țipat de mîne în fața loviturilor, la Cluj, zicînd că prea mică pedeapsă i-au croit, în asemănare cu a soților sei și cu mărimea cauzei pentru care lovit a fost!

Eată cine e iubitul bărbat pe care săptămîna aceasta ni-l-a redat liber. Îl salutăm cu dragă inimă în mijlocul nostru, dorindu-i încă dela D-zeu vieață lungă și sănătate, ca să-și vadă și întrupate dorințele naționale pentru care a luptat și suferit!

Congresul naționalităților.

De așteptat ne așteptăm la ori-ce. Sfatul Românilor cu Sîrbii și Slovaci poate că-l vor și oprî Ungurii, căci așa strigă unii dintre fruntașii lor. Mare durere de cap nu ne fac nici cu asta. Lăsându-l însă să se țină, noi Români din Ardeal și Ungaria avem tari cuvînte de a ne bucura. De mult noi sîntem frați de suferințe cu Sîrbii și Slovaci, sfatul acesta este în care încheiase-va și se va pecetlui și frăția de luptă mîna în mîna contra aceloră, cari tuturor ne pricinuesc suferințele, și fac ca patria aceasta pentru noi să fie atît de adese-ori și în chip atît de dureros — mamă vitregă!

Prin încheierea frăției și tovărășiei în luptă unii cu alții, Români, Sîrbii și Slovaci pornesc în fața lumii și la lumina zilei lucrarea prin care să aducă lucrurile acolo, ca patria asta să ne fie tuturor mamă adevărată și dreaptă, dînd fiecărui din fiii sei cât și celuilalt, dar' nu pe unul să-l îngrășe, pe altul să-l lase lihnit de foame! Eată pentru-ce, noi și cu noi tot Românul adevărat, dela plug și dela coasă, dela ori-ce muncă și de ori-și-unde s'ar afla, salutăm cu dragoste pe frații noștri fruntași Români, Sîrbi și Slovaci întruniți pe 10 August ni și zilele următoare în Budapesta, pentru făurirea întăielor zale a legăturii dintre unii și alții la luptă contra apăsării și nedreptății guvernelor ungurești!

FOIȚA.

Lui Iancu.

Între munți cu băișag
Glas de mierlă sună drag:

Ești, băeși, din pămînt
Și-ascultați ce eu vă cînt:
Scoateți aur și metal
Din toți munții din Ardeal,
Și 'mi-l dați la aurariu
Să taie slove 'n tipariu,
Din slove faceți cuvînt
Și 'i-l puneți pe mormînt,
Pe mormîntul Iancului
Sub poala Goronului,
Căți vor trece să se mire
De ce-or vedea scris în șire:

„Iancule

„Viteazule!

„Cînd ne-am pus și bani 'ți-am strîns

„Cu ministru n'am învins

„Monument să-ți ridicăm

„Dragostea să-ți arătăm!

„Dar' că nu ni-s'a iertat

„Acest semn nevinovat

„Mai plin azi e plaiu și vale

„De floarea dragostei Tale!

„Chipul Tău ori-unde mergem

„Noi din inimi nu-l mai ștergem,

„Căci al Tău chip luminat,

„În inimi ni-l-am săpat

„Monument neîntinat,

„Soare căluzitor

„De curagiu însuflător

„Românilor tuturor!

(Bucium-Poeni.)

Alexandru Lupu,
june.

Ce măgar!

— Anecdota. —

Un Țigan, precum se spune,
Nu ursar, ori lingurar,
Ci de cei-ce șed prin Sate,
Căpătase un măgar.
Dar' făcîndu-i hojma, slujbă
Ce-un măgar putea să-i facă,
Începî cu 'nceț, Țiganul
Vita lui să nu-i mai placă.
Îi găsia cusur acuma
Zicînd: „Doamne ce păcat
„Așa vită muncitoare
„S'aibă darul de mîncat!...“
Și 'ncepî de aci încolo
Din nutreț să-și tot scurteze,
Ca să vadă, n'or fi chipuri
De mîncat să-și desbăreze?

Azi scurtează, mîni scurtează.
Și cu cât mai mult scurta
El vedea că și măgarul
Mîncă numai cât 'fi da!

„Haide, zice, înainte!
„Asta-i semn că merge bine.
„Dracu-i drac, dar' cât îmi pare
„Tot nu-i meșter el ca mine!“...

— Din trecutul nostru. —

Mircea cel Bătrân.

Luptele lui.

Turcii, precum am spus, făceau repezi înaintări spre Dunăre și, deci, spre Țeara-Românească. Bulgaria ingenunchiase înaintea părjolului păgân, scăpând din mână țeara cu toate ale sale orașe. Mircea nu putea însă privi nepăsător la acest lucru. El vedea că având Turcii mâna peste orașele de pe celalalt țărm al Dunării vecin cu el, din acelea ușor se poate arunca peste Dunăre la el când îi place. Își puse dară de gând să încerce isgonirea păgânilor din orașele primejdioase. El trecu sprinten Dunărea și cuprinse cu ușurință *Vidinul*, alungând pe Turci din el și din jurul lui; apoi o luă pe Dunăre în jos, și după lupte scurte dar' încordate, le smulse din mâni orașele *Năcopoli*, *Șiștovul*, *Siliștra*, intră apoi în *Dobrogiu*, îi alungă și, de aci și cuprinse țeara! Astfel era oare-cum întărit, având în mână pe malul dincolo al apei, orașele din care mai mult rău îi putea face dușmanul. Și așa încă dela început îl vedem pe Mircea pășind din învingere în învingere, și lărgindu-și, cu arma în mână, hotarele țerișoarei sale. Dar' acestea sânt numai jucării de lupte pe lângă acelea în care îl vedem în curând încurcat pe Mircea!

Bătălia din Câmpul-Mierlei.

Cea dintâi luptă mai grea în care îl aflăm pe voinicii lui Mircea, este cea de pe *Câmpul-Mierlei*, la *Cossovo*. Eată povestea ei: Turcii amenințau rău creștinismul. Împărații bizantini ai vechii Împărații *romane* de Răsărit, văzând primejdia, ceruseră ajutorul Bulgarilor și Sârbilor, dar' acestia avuseră nechibzuința a le răspunde: Apărați-vă voi! Când vor ajunge noi, noi ne vom apăra! Când apoi, prea târziu, s'au văzut și unii și alții înfrânți, li-a venit apa la

urechi, ca să-și deie mână cu toții contra păgânilor. Și așa la 1371 se adună o mare armată creștină de 60.000 de oameni, dar' ea este, lângă râul *Marița* în 26 Septembrie 1371, zdrobită întreagă de Turcii turbați! Se adună o noua armată, care isbutește a bate pe Turci. Primejdia însă nu e înlăturată. Se înghiabă o a treia armată în care își trimit oamenii lor: Sârbii, Bosniacii, Bulgarii, Albanezii și *Românii*, și fac la un loc peste 200.000 de ostași. Cu acestia încearcă creștinii să deie o lovitură de moarte Turcilor. Armata creștină e cărmuită de bătrânul *Lazar*, Domnul Sârbiei, ear' cea turcească de *Murad Sultanul*. Se încinge o luptă nebună, în care Românii se poartă nespuse de voinicește! Un Sârb, *Miloș Obilici*, isbutește să se strecoare în tabăra păgână, și încă în zorii celei dintâi zile de luptă (15 Iunie 1389) el ucide pe căpetenia Turcilor, pe *Murad*! Dar' nu scapă nici el; e prins și omorât într'un chip nespuse de crud! Atunci fiul lui *Murad Baiazid I*, numit *Fulgerul*, ia comanda peste păgâni. Lupta se pornește turbată! Norocul e pe partea creștinilor la început; Românii se luptă ca lei; dar' după grele pierderi și nenorocite schimbări de soarte, lupta se sfârșește cu nimicirea armatei celei puternice creștine! *Lazar*, căpetenia ei, cade prins și i-se taie capul alătura cu al altor fruntași ai oastei sale.

Marea cucerire a lui Mircea.

Încurajat de această isbândă, *Baiazid-Fulgerul*, își împarte armata în trei, și o trimite să prădeze acum țerile însăși a celor-ce și-au dat mână contra lui. O parte pleacă spre *Serbia*, alta spre *Bosnia* și a treia spre *Țeara-Românească*. *Mircea cel-bătrân*, care în lupta dela *Câmpul-Mierlei* își trimisese numai ostașii, îl așteaptă la marginea scumpei sale moșii! Venind Turcii, se aruncă furios asupra lor și-i înfrânge și-i respinge și trece apoi *Dunărea*, și ia-te, voinice, pe urma lor! Din-

tr'un foc nu i-a mai slăbit, și într'o goană i-a ținut, *alungându-i și smulgând țeara din mâna lor, până cale departe, în jos de tot, la Adrianopol!* Gloria însă l-a amețit pe bunul domn, și el nu vedea că îndepărtându-se așa de mult de țeara sa, se infundă în primejdie tot mai tare. Dela *Adrianopol* dă să se întoarcă înapoi spre casă, încercat, Doamne, de prăzi și bogății, și de păgâni robiți! Dar' *Baiazid*, care avuse vreme să-și adune puteri, se aruncă acum el cu o armată și mai mare asupra Domnului român, și într'o strimtoare, sfarmă armata română! *Mircea* scapă numai cu fuga, silit fiind să deie înapoi prăzile ce luase și robii de războiu, ba se obligă chiar a plăti tribut (dare anuală) Turcilor. *Pământul cucerit însă nu-l mai dă înapoi, ci rămâne stăpân al cetăților dunărene tuturor, precum și al țărilor și orașelor până la Adrianopol*, — cum se și întitulează el de aci înainte.

Timpul acesta și *Mircea cel-bătrân* e, sub care Țeara-Românească are astfel, cele mai largi hotare!

Despre celelalte încă multe lupte ale viteazului *Mircea*, într'alt număr.

I. M.

Carte despre Iancu.

Di *Simion Fl. Marian*, profesor în *Suceava* (*Bucovina*) are frumoasa dorință să adune toate poeziile ce se aud în popor despre *Avram Iancu*, pe care să le scoată într'o broșură (cărțică) deosebită. Pentru ajungerea mai cu ușurința a acestui scop, publică următorul:

Apel literar.

În decursul timpului, de când mă cuprind cu adunarea literaturii populare române am ajuns a aduna mai multe poezii populare și despre *Avram Iancu*, și aș voi acum să le public pe toate într'o carte deosebită.

Deoarece-ce însă numărul poeziilor adunate de mine nu e până într'atât de mare ca să formeze o cărțică destul de mare, pe de altă parte socotind că în sinul poporului nostru se

În sfârșit cu năcetu-ajunge
Că nimic să nu-i mai deie,
Nici un paiu batâr, de zare,
Ba nici apă chiar, să-bee!

Și umbla fudul Țiganul
Povestind la toți prin sat
Cum deprins-a el măgarul
Să trăească — nemâncat.

„De-acum n'am de dînsul grije!
„Pot să-l las ori-cât îmi place
„Și la drum de vreau să umblu
„Cheltueală nu-mi mai face!
„Pot de-acum în voe bună
„Tot să-l port și ear' să-l port!...“

Dar' acasă când venit-a,
Și-a găsit măgarul — mort!...

„Ce măgar! Să peară, eacă,
„Dobitoc nejudecat,
„Tocmai când se deprinsese
„Să trăească nemâncat!...

(Anecdote volum I.)

T. D. Speranția.

Tânguire.

— Din Iabuca. —

Din zori albe până 'n seară
Mult vieața 'mi-e amară
Ce-am sămănat tot am dat
De dări să mă ved scăpat,
Domnii tot luatu-'mi-au,
Și n'am ce să le mai dau!
Ei tot strigă 'n gură mare
Eși din casă, dă-ne dare,
Nu mă 'ntreabă de am sare,
De mai am o coajă 'n masă,
Și de nu mă ploaie 'n casă?
Cum trage bou la car
Așa trag eu la amar!
De-amarul vieții mele
Și lui D-zeu 'i-e jele,
Că n'am pâne, n'am legume,
De stau să mă duc din lume,
Și n'am sapă și n'am coasă,
Numai sufletul din oase!

Da-m'ăș codrului m'ăș da,
Să mai cânt cu el de jele
Să mai uit de cele rele!...

Ieremia Bojin,
econom.

Moțul la fibirău.

Doi Moți se 'ntorceau acasă de prin țeară cu caii încărcăți cu bucate. Unul avea o eapă, celalalt un armăsar. Eapa mergea înainte și armăsarul dinapoi tot amușinându-o. S'a întemplat, că eapa mânăindu-se pe armăsar i-a tras o copită în bot cât armăsarul a căzut jos cu desagii, de-au plesnit și s'a vârsat grăul. De aci ceartă între Moți. Ajunși în oraș se bagă la fibirău ca să le facă lege, și păgubașul începe plângerea:

Mă rog la *Măria-Sa*, așa s'a întemplat:
Eu am un armăsar și prietenul o epșoară, fie cu iertare la domnu. Și eacă ce-am pățit venind pe drum: să punem că domnu *Măria-Sa* ar fi un armăsar și eu o eapă, trăească-te *D-zeu*, domnule, și cum aș merge eu nainte domnului pe drum, domnu să hie după mine tot mirosindu-mă dinapoi, până-ce eu aș lovi pe domnu *Măria-Sa* cu copita tocmai peste mânătoare...

Ce-o mai fi fost nu știu c'am fugit de-acolea.

Romănuș Bortos.

vor mai fi aflând încă multe poesii despre Iancu și soții sei, cari nu-mi sânt cunoscute, de aceea prin șirele de față mă îndrept către toți Românii și Românele din Transilvania și Ungaria, cari cunosc astfel de cântece, cu rugămintea, să binevoască a-mi-le trimite mie până la 1 Septembrie a. c. ca să le pun și pe acelea la un loc cu celelalte, în cartea ce voi să scot.

Totodată rog pe toți domni și doamnele cari vor binevol a-mi trimite asemenea cântece, să însemne numele persoanelor dela cine le-au auzit, precum și al comunei și comitatului în cari locuiesc persoanele acelea.

Afară de aceasta fiecare trimițtor, e rugat să talmăcească cu de-amăruntul toate cuvintele, cari 'i-s'ar părè, că nu sânt tuturor Românilor cunoscute, precum e bună-oară cuv. *goardă* din versurile:

Numai carul Iancului
Șede 'n culmea dealului,
Nici nu sue, nici coboară
Ci șede pe loc de *goardă*.

Suceava (Bucovina), 28 Iunie n. 1895.

Sim. Fl. Marian.
prof. gimn.

Urmările legii de țarină.

Din comitatul Huniadoarei primim următoarea scrisoare tânguitoare:

Dobra, August 1895.

D-le Redactor,

Legile cele noue de câmp au urmări grozave asupra poporului dela țeară. Ajunge a ni-le închipul și din faptul, că prin ținutul acesta pedepsele grele în bani se fac cu ridicata. Dacă o vită trece pe loc oprit, prinde o gură de iarbă, jitarii numai decât o prind, cer prețuire (biceu), și omul cu vita, pe lângă paguba pe care are s'o întoarcă, mai dă și o strajnică pedeapsă în bani.

Așa spre pildă în comuna *Roșcani* nu mai de mult decât de vre-o lună de zile încoace, oamenii s'au pedepsit așa de aspru, încât de năcaz stau să sară asupra antistiei comunale. Dela 1—20 fl. pedeapsă s'a fost pus aproape pe fiecare om, așa încât suma gloabelor, peste tot satul, acuși ajunge suma de dare ce au să plătească oamenii din *Roșcani*! Poporul e aproape desnădăjduit! Nu mai știe ce să facă și încâtro să mai dea de asuprirea aceasta cumplită.

Adevărat că notarii și biraele în această privință se întrec în asprime. Și unde ar pute face ceva bine, nu voesc. Oamenii încep a săraci grozav, își vând locurile și se duc la slugit. Astfel de stări fericitoare ni-s'au adus nouă Românilor și prin pomenita lege în mult lăudata Ungarie!

i. t.

Noi am pulicat de cu vreme legea aceasta în foaia noastră, și așa oamenii au avut privilegiu a face cunoștință cu dînsa, ferindu-se a se lovi de tășurile ei. Ar fi de dorit ca dnii primari să fie cât se poate de cruțatori în aplicarea ei, și să nu-și arete puterea pedepsind așa de aspru pe oameni cât ea li iartă, căci îi sărăcesc și-i desnădăjduesc și-i pot împinge la fapte nechibzuite. Și-apoi nu e nimic mai grozav ca fapta pe care poporul o săvârșește în desnădejde! Și nici un om cuminte, primar, notar ori alt slujbaș, nu va împinge poporul spre acest pas, precum par a o face cei din *Roșcani* și jur!

Legea comunală.

(Urmare.)

Această taxă dată o statorțește prin statut, fiecare comună, (adecă fiecare comună trebuie să-și aibă „statutul“, măsurătorul seu în privința asta).

Statutul făcut în această privință trebuie trimis spre întărire mai marilor. (căpeteniilor cercului), ear în contra hotărîrii acestora se poate apela la ministru de interne.

§. 15. Străinul (cetățeanul altui stat) poate locui în comună, se poate așeza ca colon, și poate fi primit în cercul comunei.

Dacă voește să locuească statornic în comună, e îndatorat a înștiința aceasta, și dacă dovedește, că e în stare să se țină pe sine și familia sa fără de a îngreuna comuna, îngăduința de locuire 'i-se poate respinge numai când sânt temeinice bănueli despre purtarea lui, rămânându-i însă bănuitul dreptul de a se dovedi curat.

Străinul (cetățeanul unei țeri străine), care nici după locuire de trei luni nu-și înștiințează dorința de așezare aci, nici chiar după provocarea ce 'i-s'a făcut de către primărie cu termen de 8 zile pentru înștiințare: săvârșește prin aceasta transgresiune (vină), ce trebuie pedepsită din partea mai marilor administrativi cu pedeapsă în bani până la 300 fl.; și dacă nici în urma provocării nu-și înștiințează cererea de a fi primit să locuească acolo, ori nu primește îngăduința de locuire, și totuși nu se depărtează, — poate fi silit la depărtare cu putere polițienească.

Îngăduința de „colonizare“ (de a se așeza cu locuința una ori mai multe familii pe hotarul unei comunei), poate cere cineva pe lângă datorințele cerute dela cetățenii acestui stat, — dacă a dovedit locuire statornică de doi ani și purtare morală bună în acest timp.

Primirea în cercul comunei o poate dobândi numai pe lângă învoirea de încetățenire, și comuna, dacă cerătorul a locuit în țeară timp de cinci ani, îi poate pune în vedere primirea ori încetățenirea.

§. 16. În felurile, când dreptul de aparținere la o comună nu se poate dobândi pe temeiul §§-lor de mai sus, omul se îndrumează, în ceea-ce privește persoana sa, la acea comună:

- în care plătește dare;
- în care s'a născut;
- în care s'a ținut mai mult timp în cei din urmă cinci ani;
- copilul găsit, să îndrumă la comuna în care a fost aflat;
- cel adus la serviciul în armată, sau intrat de bunăvoie, se privește ca ținându-se de aceea comună, din care a fost adus ori a venit de bunăvoie.

Dacă însă e sub întrebare aparținerea unei familii întregi și cea a tatălui e statorită deja pe temeiul vre-unuia din punctele de mai sus, sau e a se statori în același timp, în acest fel toți membrii familiei se țin de comuna tatălui, cu abaterea acelu membru, care el își va fi câștigat vre-o altă comună de care să se țină.

§. 17. La cererea cu vorba sau în scris a singuraticilor precum și la recercarea mai marilor pe care îi privește, comuna e îndatorată a da atestat despre aparținere (ținerea la sine) sau apoi să mai în sus toată treaba, pentru statorirea aparținării.

§. 18. În casuri de ceartă între două comune asupra dreptului de ținere, hotărăște:

a) între comunele mari și mici din același comitat, dar' aparținătoare la cercuri deosebite precum și între orașe cu magistrat, ca instanță întâie — vice-comitele; ca a doua — comitetul administrativ al jurisdicțiunii (comitatului).

În felul de sub punct a), se poate face totdeauna apelație în contra hotărîrii vice-comitelui: dacă aceasta e altfel ca ceea a pretorului; dacă însă conglăsuiesc întru toate se poate apela, la comitetul administrativ, numai atunci, când aparținerea s'a respins pe tot locul cercului. Hotărîrea în instanța a treia adusă de comitetul administrativ, dacă ea statorțește aparținerea undeva, are putere hotărîtoare.

În contra hotărîrii în instanța a doua pentru felurile de sub punct b) a comitetului administrativ, dacă ea se deosebește de hotărîrea în instanța întâie, — se poate apela la ministru de interne; dacă însă conglăsuiesc în statorirea aparținării, are putere hotărîtoare.

În contra celei hotărîri a comitetului administrativ, care, fie în felul de sub punct a), fie în acela de sub punct b), respinge aparținerea pentru teritorul cercului pretoria, și pentru acela al jurisdicțiunii, — se poate apela la ministru de interne totdeauna.

Când statorirea aparținării e a se face în loc din oficiu (pe cale de slujbă) vicișpanul ori primarul acelei jurisdicțiunii, în care s'a început pertractarea, dacă află că aparținerea e de a se respinge pentru întreg teritorul jurisdicțiunii, se ține mai departe pertractare cu toate acele jurisdicțiuni, în care potrivit împregiurărilor ivite, se crede că s'ar putea statori aparținerea.

Dacă pe această cale nu se vestește aparținerea în nici o jurisdicțiune, atunci vicișpanul, respective primarul, care a pornit pertractarea, așterne pricina ministrului de interne spre deslegare.

(Va. urma.)

Pentru negustorii români.

Primim următoarea scrisoare:

Balomir, August 1895.

D-le Redactor,

În Balomir (com. Huniadoarei, posta din urmă Alkenyer) afară de un Jidan nu avem alt negustor. Dar' această lipitoare de 10—12 ani de când s'a încuibat în comuna noastră, a făcut multă avere! Cum nu! Cumpărând marfă slabă și ieftină ce ni-o vinde pipărată și neavând alt negustor ești silit să cumperi cum îți dă. Poporul nostru bun și deștept ar dori din inimă un negustor Român, pe care să-l spriginească.

Subscrisul având în vedere aceasta, și în bună nădejde că se va putea căpeta și pentru noi un negustor Român, care să se priceapă la negustorie și care mult ar putea face, bine s'ar putea folosi și frumos ar înainta, mă îndrept pe calea aceasta către negustorii români de pe unde s'ar afla, înștiințându-i că eu dau bucuros loc frumos de boltă la mijlocul comunei cu un preț de tot mic.

Însemn și aceea, că în această toamnă se vor da în arândă, atât morile comunei cât și cărcimăritul cari cad în folosul bunului comun, și după care luda dintre noi încă de acum trage cu ochiul! Noi însă bucuros le-am da unui Român și cu un preț mai scăzut, numai ca să nu mai cadă în mâna Jidanului.

Cei doritori să binevoască a se îndrepta la subscrisul.

Avram Adam,
mare proprietar în Balomir.

SCRISORI.

Bine și — primejdie!

De sub Munții-Apuseni, August, 1895.

D-le Redactor,

În săptămâna trecută făcând o călătorie prin mai multe comune dela poalele Munților-Apuseni, mi-s'a dat privilegiu a vedea multe lucruri și bune și rele, cari sânt vrednice a fi date la iveală. Voiu începe cu cele bune.

În comunele *Craiva, Tîbru, Bucerdea, Stremți, Ampoia și Păclîșa* am aflat că în cești din urmă 3 ani s'au zidit școale noue de peatră, corăspunzătoare legilor.

În locul cantorilor și crâșnicilor cari slujiau ca „învătători“ cu salare de 30—60 fl., astăzi sânt pe aici aproape în toate comunele învățători cualificați, cu plățile prescise de 300 fl., cari toți sânt cunosători de chemarea lor. Bisericile deasemenea se află în stare bună.

Vrednicia acestora precum spun cei de pe aici, e a dlui protopop Nicolau Ivan, care a îndemnat pe oameni să facă acesti pași spre mai bine.

Tinerii învățători au început a face petreceri.

Venitul acestor petreceri e înființarea de biblioteci școlare.

Mi-s'a dat și mie privilegiu a lua parte la o astfel de petrecere, anume în comuna *Gioagiul-de-sus*. Îmi saltă inima de bucurie, vezînd pe domnișoarele din loc și jur în costume naționale — lucru așa de rar de văzut prin aceste părți. Se înțelege, că păzitorii „ideii de stat maghiar“ și-au arătat penele și la această petrecere.

Și acum cu durere trebuie să vă scriu, că pe când locuitorii din comunele amintite înaintea, pe atunci locuitorii comunei *Cricău* dau înapoi din ce în ce. E drept că au școală și biserică frumoasă, dar' în alte privințe am băgat de seamă aici răul: Locuitorii acestei comune au avut un hotar mare și bogat, ca nici una din comunele vecine. Acum însă e mai tot în mâinile mai multor *Jidanî*, cari s'au așezat în această comună. Pricina e, că locuitorii de aici s'au dat *beuturii de vinars și totodată poartă un lux mare*. O altă pricină dureroasă e, că proprietarii *Români* mai mari de pământ, și-au vîndut și își vînd moșiile *Jidanîlor*, în loc că să le vîndă tot la *Români*. Aș putea pomeni și nume, dar' nu o fac; pomenesc numai drept pildă întăritoare a celor ce le spun, că un *Fidan* urît, ce a venit în *Cricău* vînzînd tîbac și avînd numai sdrențele de pe el, acum are proprietate aproape la 500 jugere de pământ și puțini *Cricăeni* sînt cari se nu i fie datori și cari se nu-i zică *Măria-Sa*!

Românii din *Cricău* sînt în marginea prăpastiei!

Să se trezească până încă nu vor fi de tot în fundul ei!

U. A.

Vestii bune.

Bărsău, August 1895.

Domnule Redactor,

Din comuna noastră *Bărsău* (comitatul Hunedoarei) nu s'a scris încă nimic în „*Foia Poporului*“, ca-și-cum *Românii* de aici nici n'ar mai trăi. Dar' trăim și noi, și în vremea din urmă dăm înainte.

În 1885 a venit în comuna noastră dl preot *Teodor Glodean* ca paroch, și cum bi-

serica ne era aproape în ruină, dar' avea bani, dl preot s'a pus pe lucru și a îndemnat cu stăruință poporul să se apuce de reînnoirea bisericii. Poporul bun și aici ca peste tot locul, a ascultat de îndemnul păstorului, și s'a apucat de lucru, și în scurtă vreme am ajuns să avem în locul ruinatei biserici vechi, o biserică frumoasă, ca nouă, coperită cu țiglă, ear' turnul cu bleu.

Mai lipsește însă acestei biserici podoaba potrivită pe dinlăuntru, care nu s'a putut încă face, căci lucrul din afară a mistuit toți banii ce-i avea biserică. În vederea acestei lipse de bani, dl preot *Glodean* a îndemnat poporul la o nouă jertfă, și anume ca creștinii să dăruască care cât pot pentru un fond bisericesc, din care să se copere trebuințele sfintei case a lui Dumnezeu. Și îndemnul a prins. Până acum fondul e mic, dar' este, și D-zeu ne va ajuta să-l creștem și mai mare. Eată cine și cât au dăruit până acum la acest fond:

Teodor Glodean, paroch 5 fl., *Ioan Gavrila* 5 fl., *Ioan Hâncilă* 3 fl., *Petru Găț* 1. *Arsene* 2 fl., *Andel Mariș* 2 fl., *Avram Barb* 1 fl., *Petru Gabor* 1. *Nicolae* 1 fl., *Nicolae Găț* 1. *Dumitru* 1 fl., *Aron Pleter* 1 fl., *Nicolae Dalie* 2 fl., *George Pleter* 2 fl., *Petru Mariș* 1 fl., *Irimie Irimie* 1 fl., *Iacob Naimon* 2 fl., *Teofil Cănișe* 1 fl., *Avram Pavel* 1 fl., *Nicolae Gavrila* 1 fl., *Avram Gabor* al *Ileni* 1 fl., *Dumitru Mariș* 1 fl., *Inocentiu Gățu* 2 fl. 50 cr., *Dumitru Gățu* 1. *Inocentiu* 2 fl. 50 cr., *Nicolae Păcurar* 1 fl., *Aron Dalie* 1 fl., *Mihaiu Hancilă* 1 fl., *Petru Pleter* 1. *Nicolae* 1 fl., *Petru Iovan* 1 fl., *Matilda Glodean*, preoteasă 2 fl., *Alexandru Pleter* 2 fl., *Ioan Moțoc* 1. *Gavrila* 2 fl., *Avram Salomie* 2 fl. Pentru cari frumoase daruri primească evlavioșii dăruitori și prin aceasta mulțumitele ce li-se cuvin.

Un creștin.

O comoară veche.

O-Moldova, Iulie 1895

Domnule Redactor,

Pe o coastă a malului *Dunării* zace comuna *Coronini* (în apropierea *Orșovei*) locuită de *Români*, peste 100 familii. Înainte cu 40 de ani se afla mai sus în munte, 2 chlm. dela drumul țerii nunit *Széchenyi*. Acum s'a coborît comuna la drumul țeri și și-au mutat chiar și biserică.

La biserică chiar acum zidesc făcîndu-o din peatră.

În 26 lunie fiind o ploaie de munte repede, au încetat oamenii cu lucrul de biserică și au mers la casa comunală, care încă era plină cu lume, căci tocmai era o votare de mireni la comitat. Drumul comunei e tot săpat de cară, care coborînd la drumul țerii sînt silite a se împedeca cu lanțuri, căci e coasta piezișă. După ploaie eșind copiii și jucîndu-se pe tăietura făcută de cară și apă, o fetiță a văzut ceva lucind într'o urmă de car. Fetița a cercat să iee lucrul lucitor ce vedea, dar' neputîndu-l scoate a băgat mîna pe o spărtură ce era făcută de roatele carilor, și și-a scos mînuța plină cu bani! Nebăgînd însă nimeni de seamă ea a alergat la părinți și li-a arătat și li-a spus locul. Mergînd părinții fetei la locul numit au scos din pământ o oală de aramă frumos lucrată cu mai multe inscripțiuni (scrisori) pe ea. Luînd comoara omul a plecat spre casă fără să bage de seamă că îl urmărește judele comunal, căci acel loc era chiar în ușa comunei. Mergînd judele comunal la om acasă i-a luat oala și banii, în numele legii, și ducîndu-i la comună

i-a împărțit între ei cei-ce se aflau în comună. Judele a primit dela om 181 de bucăți de argint curat.

Certîndu-se apoi că unii au luat mai mulți, alții mai puțini i-a arătat unul la solgăbirul din *Biserica-Albă*.

Au venit numai decât gendarmii la fața locului și au luat banii toți. Între banii găsiți erau multe feluri: unul avea ca semn pe el o vacă cu vițel, altul un porumb, altul cocoș sburînd, cap de om cu sulți acoperit, om cu doi prunci cu sulți și buzdugan, și altele. De tot sînt 16 feluri. Banii sînt cam în colțuri, nu sînt rotunzi. Pe unii se cetește „*Filip*“ și altele. Nu știm acum ce s'a alege de banii luați de gendarmi.

Noi îndemnăm pe aflătorul comorii, să se înștiințeze că el a aflat-o, și să și ceară partea ce i-se cade, căci după lege lui i-se cade cam a patra parte, ear' ceilalți se pun în visteria țerii. Un advocat îi poate da îndrumări acurate.

Vestii economice.

Din *Dobra* (comitatul Hunedoarei) ni-se scrie privitor la câmp și roada lui, cu data de 18 Iulie v. următoarele:

Secerișul pe aci s'a sfîrșit peste tot locul. Din toate părțile se vestește, că roada a fost mănoasă în grâu. Deasemenea și sęcara, ovėsul și alacul au dat foarte bine. Numai cucuruzului celui de curînd sēmînat nu-i prea merge, din pricina secetei ce a urmat și dănuște a mai ținea. Fênuri deopotrivă sînt frumoase.

Din *Zorlenț-mare* ne împărtășește economul *Ioan Orășan*, cu data de 31 Iulie n., că pe acolo bucatele se arată a fi foarte frumoase, dar' se simte rău lipsa de ploaie; n'a plouat de 5—6 săptămîni. Cu seceratul sînt gata și au început să treiere. Cireșe au fost multe dar n'au avut preț, se trage nădejde că va avea preț rachiul, și fiind prune, oamenii vor putea face parale din ele.

Din *Ilia-Murășană* (comitatul Hunedoarei) în săptămîna trecută se vestia despre timp și sēmînaturi următoarele: Grăul a fost de tot rar, ceea-ce a făcut, că roada dobîndită din grâne, a fost slăbuță. Cucuruzul s'a arătat foarte frumos, ba pe unele locuri și acum este frumos, dar' de nu va înceta sęceta, e teamă că va rămînea sterp. Otava de nu va ploua, nu se va face. Căldura e de ne-suferit.

Bancă nouă. Din *Cacova-Aiudului* primim următoarele șire: În *Cacova-Aiudului* (*Vlădháza*), comună de 230 familii curat române, la îndemnul harnicului preot, al învățătorului, cantorului și al altor fruntași din popor spriginiți și de fruntașii români ai satelor vecine, s'a hotărît înființarea unei bănci populare, care să dea bani împrumut fără mari camete, și putînd fi părtași ai băncii ori-cine din oamenii din popor. Capitalul întemeietor e 10.000 fl. v. a. în 1000 acțiuni (părți) de câte 10 fl. v. a., cari sînt a se plăti în 5 rate. Doritorii de a-și cumpăra acțiuni, sînt rugați a trimite în termen de 3 săptămîni declarațiile la adresa dlui *Traian Fodor*, preot în *Cacova* (*Vlădháza* u. p. *Nagy Enyed*.)

CRONICĂ.

Maiestatea Sa Monarchul în Ardeal. Precum se știe, Maiestatea Sa Împăratul și Regele nostru vine în Ardeal la manevele cele mari din giurul *Huedinului*. Ministrul de interne 'i-a făcut acum oficios cunoscut fișpanului din Cluj, că Maiestatea Sa Monarchul va sosi la Cluj în ziua de 22 Septembrie n. dimineața la orele 8, de unde încă în ziua aceea, după amiază la ora 1, va pleca la Huedin. Pentru primirea Maiestății Sale se fac pregătiri mari. Primarul orașului Cluj a conchemat pe ziua de 29 Iulie n., la 4 d. a. o adunare, unde se vor lua hotărâri pentru primirea cât mai frumoasă a Maiestății Sale.

Dl George Pop de Băsești a primit, precum am aflat, mulțime de telegrame și scrisori de felicitare din prilejul scăpării d-sale din temniță. Bun și frumos lucru au făcut cei-ce 'l-au felicitat, și frumos lucru vor face toți cetitorii noștri de vor grăbi a-'i trimite din toate părțile scrisori de felicitare, la d-sa acasă în Băsești (Ilyésfalva), comitatul Sălajiu (Szilágy megye).

Dl George Moldovan, osândit, precum se știe, la 9 luni temniță ordinară, în procesele de presă ale „*Foii Poporului*“, după-cum aflăm, e sănătos și bine, și petrece timpul, cât dat îi este a mai sta în închisoare, cu o adevărată rîvnă tinerească. De vr'o câteva zile o duce și mai bine, avînd din nou de tovarăș pe dl Andreiu Balteș, intrat acum a 9-a oară în temniță pe timp de 2 luni.

Matriculele de stat (protocoalele nașterilor, cununiilor și morților purtate de slujbași civili), vor intra în folosință cu începerea lunii *Octomvrie*, deodată cu intrarea în vigoare a legii despre căsătoria civilă. Avînd-o aceasta în vedere, ministrul de culte (cel peste școale și biserici), a dat poruncă tuturor mai marilor bisericesti, să se îngrijască ca să încheie matriculele până la 30 Septembrie n., ear' copiile de pe cele făcute în anul 1895 să le subștearnă mai marilor civili încă în *Octomvrie*, și nu la Anul-Nou cum se făcea până acum.

În Orăștie (com. Huniadoarei) s'a ținut la 24 Iulie adunarea reprezentanței orașenești (sfatului comunal). Abia cu o zi înainte de adunare s'au împărțit invitările la adunare. Era o căldură de nesuferit, și toată lumea credea că adunarea o să fie foarte slab cercetată. Cu toate acestea, cu bucurie vestește „*Revista Orăștiei*“, că *Românii s'au înfățișat la adunare în număr de 10, adică mai toți câți se aflau în oraș*. Nainte avuseră o înțelegere ei între ei, și era încântător, zice „*Revista*“, să vezi cum membrii români, votau, după înțelesul avut, la toate obiectele la fel, unu ca unu, și te mîngăia împrejurarea de a-'i vedea pășind cu o hotărîtă tinere laolaltă! Eată pentru ce mulți dintre noi au stăruit asupra acestor fel de înțelegeri cu ori-și-ce privilegiu! Eată și unele din hotărîrile mai însemnate luate în adunare: În locul dlui Dr. Tincu, fost membru al comitetului statornic s'a ales dl Dr. *Silviu Moldovan*, avocat și redactor al „*Revistei Orăștiei*“; s'a hotărît vinderea restului de pădure din „*Vale*“, apoi cumpărarea unei case pentru școala industrială cu 5300 fl., precum și prevederea acestei școli cu unelte de lipsă. Pentru facerea podului peste Murăș, între Gelmar și Geoagiu, s'au votat 12.000 fl. și altele.

Pentru scumpii întemnițați au dat în *Gostila* liturgii următorii buni creștini și creștine: Andreiu Savan, Alexă Graur, Maria Contiș, George Lazar și Dochia Savău. Fapta frumoasă a bunilor creștini se laudă de sine.

Mercurea în flacări. Ni-a sosit trista știre, că Duminecă în 4 Aug. n. pe la amiază isbucnind în opidul *Mercurea* un foc, a prefăcut mai mult ca 20 de case în cenușe. Au ars și vite și chiar vieață de om a fost primejduită. Nenorociții sînt toți Români.

Volnicie. Am publicat și noi, că corul din Orăștie, sub conducerea dlui *J. Branga*, chemat fiind, s'a pregătit să dea un concert în *Alba-Iulia*. Concertul acesta însă, a fost oprit de voinicosul primar al Albei-Iulie! S'a spăriat Măria-Sa de cântările românești, nevinovate de altfel, ce erau în program. Bine, dar' asta nu e numai volnicie, este nebunie curată, și oamenii acestia ne dau dovezi tot mai dese, că desvoltarea noastră și avîntul nostru pe care îl vîd arătându-se pretutindenea, 'i-a scos din minți și acum cad în gropi făcînd la prostii față de noi!

Concert în Brad. „*Rev. Orăștiei*“ primește o corespondență din *Brad* (com. Huniadoarei) în care între altele se arată și sporul ce îl fac meseriașii români întruniți în insoțire. Ei au dat de curînd și un concert, sub conducerea dlui *Petru Cioran*, învățător, și reușita a fost foarte multumitoare. Vrednicia cea mai mare — zice corespondentul „*Revistei*“ — pentru aceste clipe dulci ce le-a avut publicul ascultînd concertul, este al domnului învățător *Petru Cioran* dela școalele normale din *Brad*, și al profesorului Dr. *Ioan Radu*. Întăiul ca conductor al corului, ear' al doilea ca corist, n'au cruțat nici o osteneală pentru înaintarea lui! Alergat-au și asudat-au, numai să încălzească pe meseriașii români, ca timpul slobod să-'l folosească spre a-'și cultiva inimile cu cântări naționale și astfel să părăsească obiceiul rău de a-'și petrece vremea slobodă prin cafelele la beuturi, și cărți, obiceiuri stricicioase *sănătății și pungei* lor.

Un punct strălucit al concertului a fost cântecul „*Ciobanului*“ de *G. Dima* cântat de dl *Aron Roman*, teolog absolut din Luncoiul-de-sus, care a cântat spre cea mai deplină mulțumire și plăcere a publicului.

Concertul bine reușit va slugi concertanților de îndemn a merge n'ainte pe calea apucată, ear' venitul curat de 50 fl. depuși la „*Crișana*“, va forma temeiul fondului corului bisericesc din *Brad*.

Delu „Reuniunea română de agricultură din Sibiu“. Dl *Aurel Barcianu*, proprietar în Orăștie, și director al „*Revistei Orăștiei*“, precum se știe, la întrunirea agricolă ce s'a ținut anul acesta în *Săsciori*, s'a înscris de membru fondator al ei. Împlinindu-se în restimp toate formele prescise de statute, comitetul central în ședința ținută la 2 August n. e., a primit pe dl *Barcianu* de membru fondator al însoțirii. Taxa de 100 fl., plătită de dl *Barcianu*, s'a adaus la fondul însoțirii.

Tot în ședința aceea s'a primit și dl *Gavril Hango*, presbiter și econom seminarial în Sibiu, de membru ordinar al Reuniunii.

Petrecere în Poiana-Tecărau. În 11 Iulie a. e. s'a dat o petrecere în *Poiana-Tecărau* (com. Hunedoarei) la care din pricina timpului nu prea frumos, nu a fost public așa numeros precum se aștepta, cu toate acestea petrecerea a reușit îmbucurător. A

luat parte la această petrecere adevărat mănescă oaspeți din *Brad*, *Curechiu*, *Teș*, *Almașul-de-mijloc*, *Mada*, *Almașul-mare*, etc. Punătorul la cale și sufletul petrecerii a fost dl notar *Petru Robotin*. Doamnele d-șoare erau îmbrăcate și în frumosul costum național românesc.

Invitare. Tinerimea studiosă din *Armeni* are onorul a vă invita la petrecerea de vară în preună cu declamări, cântări și joc, ce va ține Duminecă în 11 August n. în comuna *Armeni*. Petrecerea e dată de tinerimea studiosă (dela școale). Venitul curat e pentru reuniunea de pompieri din *Armeni*.

Spital nou în Deva. Pentru comitatul Hunedoarei, după-cum aflăm din „*Revista Orăștiei*“, se zidește un nou spital al comitatului. El este aproape de încheiere cu zidirea. E clădit în chip de paviloane, și în loc foarte frumos și sănătos. La toamnă a fi dat folosinței.

Telefon în Sibiu. În Sibiu s'a început și sînt duse bine înainte lucrările pentru a pune și Sibiu în legătură telefon cu celelalte orașe din țeară, unde mai e telefon. Telefonul e un fel de telegraf, cu d-sebirea că prin el nu trimiți în scris vorbă celui-ce dorești, ci 'i-le trimiți vii, rostite și în suși. Vorbești într'un fel de pîl (tolceriu) aici, și cel cu care voești să te țelegi, te ascultă în orașul seu, ori-care, și aude așa de bine, că îți cunoaște și glasul. E cu mult mai ieftin și mai bun chiar telegraful!

Flăcău curajos. O foaie ungurească din *Arad* povestește următoarele: În *Mor* a fost de curînd în o Duminecă, joc la birt. Tinerii ca peste tot locul, nu se mîsăturau de petrecere, așa că trecînd timpul cât e iertat să stee birtul deschis, și nefecetînd petrecerea, a trebuit să intervină un polițist comunal, care să pună capăt petrecerii. S'a împraștiat tineretul, dar' s'a depărtat cântînd mai mulți înși „*Doina lui Lucaciu*“. Dintre tineri au fost luați la întrebări de către slujbașii unguri la care au fost pîrșiți. Bota *George*, unul dintre întrebați, a spus că el n'a cântat, dar' tînărul *Iosa Onuț* a recunoscut că da, a cântat doina, că o va cânta și mai departe și că îi crește sufletul că prin această cântare poate sărbători pe *Lucaciu*! Ci-că s'ar fi făcut contra lui arătare la judecătorie. Pot să facă. Cântarea lui *Lucaciu* nu e cântare oprită. O poate cânta ori-cine. Nu e bine însă să o și spună pe față că prin ea vor să preamărească pe *Lucaciu*, până e închis, pentru-că pentru vorba asta pot fi pedepsiți, nefiind iertat a preamări pe un om osândit după lege. Să-'i cântăm cântarea călăuziți de ori-ce simțămînt. Asta-i treaba noastră. Dar' lor să le spunem că numai de dragul cântării o cântăm, și atunci nu pot pedepsi pe nimenea!

Arderi de viu. Ziarul „*Timpul*“ din *București* scrie: În seara de 26 Iunie a. e., cărcîmarul *Radu N. Postelnicu*, din comuna *Negreni*, județul *Vlașca*, voind să facă rachiu din niște spirt aflat într'un butoiu, s'a aprins spirtul dela luminarea ce ținea mamă-sa ear' focul s'a întins și la căldarea cu spirt ce se afla în apropiere. Femeea împreună cu nora sa voind a stînge focul, s'a vîrsat spirt și asupra lor, așa că în urma arsurilor ce au căpătat, au murit între groaznice chinuri.

Din *Lupești* se scriu următoarele: Des-
tându-se Vineri în 2 August n. peste comuna
stră o furtună mare, fulgerul a lovit în
șoldul văduvei *Sere Irina*, care îndată a luat
și a fost prefăcut în cenușe. Doi fii, un
de 27 de ani, însurat, și unul de 21 de
ani, cari tocmai băgaseră boii în grajd de
pe ploii, au fost apucați de flacări și au
morțit cu boii cu tot.

Omorire ciudată. Se scrie din *Iglau*,
că un muncitor de acolo, Iosif Gonda, s'a ucis
într'un mod ciudat. A luat o cărtușe de di-
namit, a legat-o cu ață, ear' ața a legat-o de
grumazi, apoi a aprins fitilul (feștila)... Explo-
siunea (aprindearea) i-a rupt capul de corp.

Furtună groaznică. Din *Opațița*
(comit. Timiș) ni-se scrie, că în săptămâna
asta s'a descărcat asupra comunei o furtună
atât de înfricoșată, ca-și-care nu s'a mai po-
menit vre-odată! A fost așa de nebună, că
după-ce a trecut, nu se mai vedea alta, decât:
case, staloage, șuri, hambare toate rupte și
descoperite, de ar fi fost cu paie ori cu
cârmă ori cu țigla coperite; garduri culcate
pe pământ, jirezi de grâu, de paie, de fân
aburdate și spulberate peste întreaga comună;
șuruburi și frânți ori smulși din pământ. Paguba
foarte mare.

Tot așa furtună ni-se scrie că a
venit peste *Ticușul-român* Dumineca trecută,
adausul că a adus și grindină cu sine.
Grindina era de mărimea nucilor și a zdrobit
în întreg hotarul! Pagubele sânt mari
tot și poporul e desnădăjduit în urma
astei nenorociri.

Scrisoare deschisă. Primim din *Hăl-
magiu* următoarea scrisoare, asupra căreia se
face luarea aminte a slujbașilor din Hălmagiu,
cărora le sună. Eată-o: Subscrisul, cetățean
pacinic, care în totdeauna împlinindu-mi cu
acurateță datorițele mele cetățenești, m'am
bucurat de stima semenilor mei, de un timp
încoace mă ved adus într'o stare deosebit de
neplăcută, încât dela 21 Aprilie până acum
de patru-ori mi-s'a făcut cercetare de locuință,
atât ziua cât și în timp de noapte, fiind eu
și familia șicanați și batjocoriți, ca niște
făcători de rele. Și deoarece-ce la mine nimic
nu s'a aflat contra legilor, eu toată purcederea
din partea gendarmeriei, dar' mai virtos din
partea dlui protopretor, o socot de prigonire per-
sonală. Nu-mi rămâne altă, decât ca în
public să mă plâng contra acestei prigoniri
a unei familii ce nu se poate scuti decât cu
scutul dreptății, peste care însă se calcă de
prigonitori, și se cer scutul legal în contra
astorfel de prigoniri ne mai pomenite, căci ele
vor trebui să ducă pe ori-care om cinstit la
desnădăjduire, făcându-l să-și aleagă singur
mijloace de apărare contra neplăcerilor!

Petru Ciungan, măiestru călțunar.

Mai nou.

Pe când se încheiem foaia, Joi seara,
primim știrea că guvernul a încuviințat și
numirea congresului naționalităților, și anume
în așa numitul „Hotel Național”. Sânt semne
de reușită strălucită. Slovaci s'au înștiințat
să lea parte peste 100, tot așa Serbi, ear' Ro-
mânii negreșit nu vor fi nici ei mai puțin.
Conchemătorii și număr frumos de tinerime
de-a celor trei naționalități, sânt de Joi prin
Pesta, făcând pregătiri de primire!

Lupta în comune.

Ticvanul-mare, August 1895.

Domnule Redactor,

În 25 Iulie a fost alegere de notar în
marea comună românească Ticvanul-mare (în
Bănat). Zi de sărbătoare națională a fost
aceasta pentru bravii Ticvăneni. Des-de-dimi-
neața vedeam stradele pline de lume în vest-
minte alese, mulți cu tricolar românesc.

Câteva zile înainte de alegere, cei din
fruntea acestui popor inteligent și deștept,
conchemaseră pe locuitori la un sfat despre
cum vor avea să porceadă în ziua alegerii.
În dimineața alegerii au fost de nou chemați
la sfat alegătorii, în frunte cu dnii preoți-pro-
topopi *D. Rus* și *Sofr. Pasc.* Doritul tutu-
ror era tinărul *George Berariu*. Adunarea a
hotărît, că dacă dl *Berariu* n'ar fi pus în can-
didat, toți să voteze unu ca unu pe lângă
candidatul român ce ar fi pus! Era înălțător
să vezi și să auzi cum chiar și cel din urmă
țeran striga: „Aveți grije ce faceți și pe cine
alegeți! Să nu ne faceți rușine votând cu un
Fidan ori Ungur!” Eată unde ajunge un
popor, în care lumina străbate și unde foile
vin cu sutele în comună. Singură „*Foaia
Poporului*” e cetită în vr'o 60 de exemplare!

A venit fibirul. A candidat pe 2 *Fi-
dani* și 1 *Român*, cualificați, și pe un *Român*
necualificat! Ce batjocură, când avea 9 can-
didați Români! Bărbătească și românească
a fost protestarea Ticvănenilor în fața acestei
deochiate candidări! S'a cerut cu voce tare
punerea în candidare a doritului poporului.
Răsuna sala de vorbele aspre ale oamenilor
aprinși și îndrăzneți. Dar' pace se se iee în
socoteală. dorința poporului! Văzând că nu
isbutesc, la cererea dlui *Rusu* se ridică șe-
dința pe 5 minute, și alegătorii români se
retrag ear' la sfat, hotărînd să voteze dară
cu toții pentru dl *Popovici!* Dl *Popovici* a
și fost ales cu toate voturile. Cererea lui
Berariu față de dl *Popovici* nu s'a întemplat
pentru-că doară poporul n'ar avea încredere
în *Popovici*, ci pentru-că d-sa e notar în *Ci-
clova* și avem teamă că mutându-se d-sa la
noi, în *Ciclova* vor răsbi să pună un *Ungur*,
și eată un loc perdat! Frații *Ciclovani* însă
nădăjduim că vor înlătura răul și vor alege
și dnșii tot pe un *Român*.

La noi de altfel însuflețirea e mare și
cuvântul zilei este: „*Fos cu pisma și rēu-
tatea! Trăească buna înțelegere! Înainte sub
steagul pe care e scris: „Totul pentru na-
țiune!”*”

M. Sebam.

MESERIAȘI.

Se caută ucenici:

Din *Roșia-Montană* primim următoarele
șire: *Dle Redactor!* Doresc să am doi în-
vățăcei români în barbieria mea din *Roșia*.
Îmi iau voe a vesti, că această meserie e
foarte răsplătitoare și vrednică a fi îmbrățișată
de tinerii noștri. Tinerii ce vor învăța la
mine, vor eși măiestri buni, ear' în vremea
învățaturii vor ave pe lângă învățătură, vipt
și cortel și nu vor fi, ca într'alte iocuri, în-
greunați și cu alte lucruri, decât numai cu
ceea-ce se ține de meseria lor!

Stefan Djelanici, barbier.

În *Sibiu* la dl *Stefan Moga*, măiestru
brutar (pitar) se caută doi învățăcei. Meseria
e foarte bună și la frumos viitor ducătoare!

R Î S.

O doamnă mergând într'una din
Dumineci la biserică a lăsat în grija
servitorilor, că dacă va ploua să i-se
aducă umbrela. Plecând, servitorul alergă
cu umbrela la ușa bisericii. Slujba era
pe sfârșite și preotul rostea tocmai din
biblie: „Cine te trimite pe tine? Cine
te trimite pe tine?” Servitorul crezând
că-l întreabă pe el, răspunse cu voce tare:
*Mă rog doamna noastră a lăsat vorbă
acasă, că dacă va ploua, să aduc umbrela
și să aștept la ușa bisericii...*

Un om a fost arestat, fiindcă se
cununase cu 2 femei. Dus la jude-
cată el s'a apărât zicând: Am luat două,
ca să se poată ele certa între sine, că
de luam numai una, s'ar fi certat tot cu
mine! —

POSTA REDACȚIEI.

D-sale C. P. în Op. Precum însuși recunoști,
noi am scris în pricina de care te plângi. Că nu
vi-a ajutat plângerea prin foaie, nu avem ce face.
Consistoarele își fac lucrurile lor de sine, și nu pot
ține seamă de tot ce se scrie prin foi. Dă-ne dar'
voe a nu mai reveni. E urcios pentru public a scrie
prea de repețite-ori asupra aceleiași certe de colo ori
de colo.

Abonatalui 1644. Trimite-l la școalele comer-
ciale române din Brașov. Cu 4 cl. gimnasiale îl pri-
mește și de acolo ajunge în slujbă bună. Are și
drept de voluntar în armată.

D-sale E. C. în T. Nu putem publica știrea
trimisă. Dacă în ceata jucătorilor au fost, precum
însuși o recunoști, și mai mulți flăcăi ce nu fuseseră
la asentare, gendarmii au avut drept și chiar dato-
rință să meargă și se-i prindă.

D-sale M. T. M. în B. Vestea ce ni-ai trimis
e prea de tot locală și personală. Scusați, dar' nu
avem ce publica din ea.

D-sale *Micu Saio* în *Kișiac*. Trebile cu pă-
mânturile zălogite și percentele, un avocat vi-le va
lămuri. Vă putem însă și noi spune, că 8 percente
e iertat să iee și acum. Sânt însă bănci bogate,
care își împrumută și numai cu 5 la sută. Coma-
sația dacă a cerut-o cineva din comună, apoi Vi-se
va face, căci legea e așa alcătuită, că ori-unde o pot
face, cum o cer. Nu vă împotriviți, ca să nu vă mai
facă năcaz și cu miliția. Numai unde n'o cere ni-
menea, acolo n'o pot face!

D-sale M. M. în M. Nu vă sfātuim. Pot fi
combinații de colorii, dar' brēu laolaltă, e prea bă-
tător la ochi. Și las' că locașul lui D-zeu nu trebuie
să ne aducă aminte și prin asta de ciuda cu care
ni-a fost inima plină când ne-am hotărît să zugră-
vim în el un astfel de brēu. Ar pute însă fi puse
în depărtări dela olaltă. Altfel treaba d-voastră.

D-sale I. S. în V. Poesia „Astăzi sânt 30 de
zile” nu se poate publica. E încercare încă neisbu-
tită. Poate mai târziu să reușești mai bine.

D-sale S. R. în *Șilcău*. Nu putem publica din
știrea trimisă nimic. Drept că nu-i frumos a fi ne-
recunoscător, dar' noi de aici nu l'am puté îndrepta.
Cel mult l'am îndărji mai rău.

D-sale F. L. în *Sânmiclășul-mare*. Binevoește
a scrie *Administrației* să publice un inserat“ că ai
lemn de vëndut și ce fel, și vei afla cumpărători
Numai în chipul acela și plătit se poate publica.

D-sale T. C. în P. d. j. Înainte de a le vedea
nu putem făgădui că se vor publica.

D-sale *Nuțiu Ioan* în *Hesmaș*. Dacă n'ați stat
chizeși (giranți) pentru el nu vă poate vindé partea
d-voastră. Dați treaba la un avocat bun până nu-i
prea târziu să vă alegă averile.

D-sale I. N. M. în P. Fii puțin cu răbdare.
Alții așteaptă de 2—3 luni, nu de 2 săptămâni. Nu
biruim cât avem. Ce vom puté, vom folosi la tim-
pul seu.

Dlui I. P. în *Geaca*. Ne pare rău că nu-ți
putem slugi cu deslușiri. Am cerut dela câțiva oficeri
de aici, și nu ne-au știut da. Dar' ori-când am
afla, vă vom răspunde.

Pentru redacție și editură răspunzător: **Ioan Giontea.**

Proprietar: **T. Liviu Albini.**

LOTERIE.

Tragerea din 3 August n.

Budapesta: 29 59 27 81 80

Tragerea din 7 August n.

Sibiu: 49 58 25 84 6

Cărți mai noue.

Din „**Biblioteca pentru toți**“ edată de dl Carol Müller în București, au apărut până acum afară de cei dintâi 10 numeri, pentru cari caută „*Foia Poporului*“ nr. 27 și 28 din estan, și alții de mai nainte, — încă următoarele cărțicele:

Nr. 11 sub titlul: „*Din tinerețe*“; „*Tatal*“; „*Pipița și Mițu-Pisu*“; „*Mănunchiul*“, — nuvele de André Theuriel, valoros scriitor francez din zilele noastre; traducție de Dumitru Stăncescu. Nuvelele sunt de o deosebită gingașie și farmec. Te leagă prin puterea lor, și sunt traduse foarte bine.

Nr. 12 va fi „*Nuvele*“ de Mihail Demetrescu, și va apare în curând.

Fiecare volum e de câte 7 coale (112 fețe) tipărit frumos și pe hârtie bună, costând numai câte 16 cr.

Fiindcă multe exemplare trimise de noi francate, s'au perdut la postă, e de dorit să se procure mai multe exemplare deodată, trimițându-se 20 cr. peste preț pentru expedarea lor recomandată.

Insemnăm aci că broșurile de sub numerii 1, 2, 4, 5, 7, 8, și 9, din „Biblioteca pentru toți“, au fost aprobate și recomandate și de ministerul școalelor de Țeara-Românească, ca bune de premii școlarelor și tinerimii peste tot!

Din „**Biblioteca de popularizare**“ a dlor Ralian și Ignat Samitca în Craiova, au apărut următoarele broșurele:

Nr. 1. „*Nuvele Siberiene*“ de V. Korozenko.

Nr. 2. „*Nuvele țerânești*“ de Björnsterne Björnson.

Nr. 3. „*Nuvele populare*“ de Leo Tolstoj.

Nr. 4. „*Schițe*“ de Jan Neruda.

Mai nou, eșite acum de sub tipar:

Nr. 5. „*Sase nuvele*“ de I. P. Jacobsen vestit scriitor din Danemarca.

Nr. 6, va fi: „*Nuvele*“ de H. Balsac, unul dintre cei mai puternici scriitori francezi!

Toate scrierile din această bibliotecă sunt traduse de dl I. Husar.

Fiecare volumaș de 7—8 coale costă numai câte 16 cr.

Toate se pot ave dela „**Institutul Tipografic**“ din Sibiu.

A eșit de sub tipar:

HOMO SUM.

ROMAN

DE

GEORGE EBERS.

Prețul 1 fl. sau 2 lei 50 bani.

Institutul Tipografic în Sibiu.

ÎNȘTIINȚARE.

[2433] 1—4

„**Reuniunea femeilor române din Brașov**“ a înființat, după-cum se știe

UN INTERNAT,

cu scop de-a instrui fetele din clasa de mijloc a societății românești în menagiul casei, precum și în diferite lucrări de mână, ce cad în sfera unei bune econome.

Reuniunea întreține și subvenționează acest „Internat“ cu o sumă considerabilă, numai ca să poată primi fetele cu taxa cât se poate de scăzută.

În acest Internat se învață:

- a) a pregăti tot felul de mâncări;
- b) a spăla și a călca tot felul de albituri;
- c) a croi și a coase cu mașina tot felul de albituri și vestminte;
- d) a cultiva legumi, și
- e) reguli igienice.

Pentru completarea cunoștințelor câștigate în școală, s'a introdus și o școală de repetiție prevăzută în legile statului pentru copile dela 12—15 ani.

În această școală se va propune:

Limba română în	2 cursuri à 2 ore pe săptămână.
Limba maghiară	2 " " 2 " " "
Limba germană	2 " " 2 " " "
Aritmetica	2 " " 2 " " "
Istoria și Geografia	2 " " 2 " " "
Istoria naturală și fizica.	2 " " 1 oră " "
Religia	2 " " 1 " " "
Desemnu!	1 curs " 1 " " "
Scrierea	1 " " 1 " " "
Cântări	1 " " 1 " " "
Gimnastica	1 " " 1 " " "

În acest „Internat“ se primesc fetele române, care vor fi absolvat cel puțin 3 (trei) clase primare și vor fi implinit 12 ani.

Deoarece prin reorganizarea cea nouă a instrucțiunii numărul oarelor s'a înmulțit în mod considerabil, de aceea s'a statorit pentru completa întreținere și instrucțiune taxa de 14 fl. pe lună, plătită anticipativ.

Fetele orfane și sărace pot fi primite gratuit în „Internat“.

Fetele din Brașov, care vor voi să petreacă numai peste zi în „Internat“, plătesc pentru toată instrucțiunea și pentru prânz și ojină câte 10 fl. pe lună.

Deoarece numărul elevelor atât al celor cu plată, cât și al bursierelor este restrins, de aceea se invită părinții și tutorii a se însinui, respective a înainta petițiunile înzestrate cu testimoniu de paupertate și cu actul de botez la subscrisa presidentă până în 20 August st. v.

Primirea elevelor în „Internat“ se va face dela 25 August încolo.

La primire are să aducă fiecare elevă albiturile și vestmintele necesare, precum și așternutul de pat.

În legătură cu acest „Internat“, Reuniunea în anii trecuți a înființat și un „Orfelinat“ pentru fetele orfane și sărace dela 6—12 ani; aceste fete primesc întreținerea completă pe speșele reuniunii și sunt obligate a cerceta școalele române gr.-or. din loc.

Petițiunile pentru primire sunt a se adresa până în 20 August. st. v.

Informațiuni mai deaproape se pot primi dela presidentă reuniunii și dela actuarul acesteia.

Agnes Dușoiu,
presidentă.

Lazar Nastasi,
prof. gimn. și actuarul reuniunii.

Tochmai a apărut și se află de vânzare la librăria Institutului Tipografic în Sibiu:

GESTIUNEA NATIONALITĂȚILOR
ȘI
MODURILE SOLUȚIUNII SALE
ÎN
UNGARIA
DE
AUREL C. POPOVICI.

Prețul 50 cr v. a.

cu trimitere postală 55 cr. v. a.

Două cărți folositoare

pentru țeranul român

au apărut tocmai și se află de vânzare în librăria Institutului Tipografic T. Liviu Albini, Sibiu, strada Măcelarilor 21:

INDREPTAR PRACTIC
ÎN
ECONOMIA RURALĂ

compus de
cel 12 proești întemnițați în Cluj.

Prețul 1 fl. v. a.

COMASĂRILEde
Elia Dopp.

Prețul 40 cr. v. a.

Pentru porto postal câte 5 cr. mai mult

Publicațiune.

Pentru liferarea de:

- a) Pâne de grâu curat;
- b) Franzele albe de lapte;
- c) Făină de grâu curat nr. 2 și 3;
- d) Carne de vită;
- e) Carne de vițel;
- f) Carne de oaie;
- g) Carne de porc și
- h) Unsoare de porc, toate de prima calitate, în scopul alimentării alor 150—160 elevi dela seminariul teol. pedag. gr.-or. rom. „Andreian“ din Sibiu, apoi
- i) pentru provederea serviciului de pedel și servitori de casă;
- l) pentru spălatură vestmintelor de pat, și
- m) pentru spălatură albiturilor de corp ale aceluiași elevi în anul școlar 1895/6, cu începere dela 1 Sept. a. c. st. v., prin aceasta se escrie concurs.

Doritorii de a reflecta la careva din aceste pozițiuni, se-și înainteze ofertele în scris, respective se se insinue la subsemnatul până la 15/27 August a. c., de unde vor afla mai detaliat și condițiunile pentru încheierea contractului.

Sibiu, 1 August st. n. 1895.

[2892] 3—6

Gavriil Hango,
presbiter, econom seminarial.

Doi învățăcei

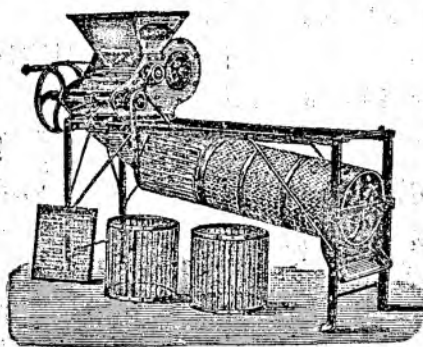
se primesc în franzelăria lui

Petru Moga,

Sibiu, [2372] 2—3

Strada Cisnădiei Nr. 44.

Triere!

Triere!

Triere, sisteme diferite

de calitate cea mai bună și solidă recomandă

CAROL F. JICKELI

Piața-mică 32. **SIBIU.** Piața-mică 32.

Prețuri pe cerință. [2408] 1—6

Scrisorile se pot trimite și în limba română.

3 medali de aur
15 de argint
12 diplome de
onoare și recu-
noștință.

Franz Joh. Kwizda.

Fluidul de restituțiune

al lui

KWIZDA

[1794] 10—40

apă de spălat pentru cai. Prețul unei sticle
1 fl. 40 cr. v. a.

De 30 de ani întrebuințată în grajdurile curții și ale militarilor și civililor, pentru întărire după strapațe mari, la scrintituri, înțepnirea mușchilor etc., face caii să presteze mult la trainare.

Liferant al curții c. și r.
austro-ungare.

Liferant al curții reg.
române.

Să se observe bine
marca și să se
ceară exclusiv
fluidul de restitu-
țiune a lui
Kwizda.

Depositul principal :

Farmacia cercuală

Korneuburg l. Viena.

Se capătă în
toate farmaciile
și drogueriile
din
Austro-Ungaria.

Cei mai gustos, unicul sănătos și totodată ! Unicul sănătos surrogat pentru boabe de cafe, reco-
cel mai ieftin adăos la boabe de cafe este : mandat de medici pentru femei, copii și bolnavi este :

KATHREINER

CAFE DE ORZ KNEIPP.

Cel mai curat, produs natural
în grăunți întregi.
Falsificarea prin amestocături
deci dată imposibilă.

În fiecare loc de căpătat: $\frac{1}{2}$ Kilo cu 25 cr.

[2] 10—12

ECONOMUL

redactat de I. COSTIN,
preot.

Sănătatea și rachiul.

Bunul cel mai însemnat din viața fiecărui om este sănătatea. Mai prețuită avere ca aceasta nu poate să fie pe acest pământ.

Rachiul și alte beuturi alcoolice folosite cu măsură sunt trebuincioase pentru sănătate; dar' trecând peste măsură acele strică și ruinează cea mai prețuită avere, sănătatea.

Îndată-ce folosirea rachiului trece peste hotarul cumpătului, se preface într'o boală, care cu numire tehnică știința o numește: alcoholism. Această boală amenință popoarele copleșite de dinsa cu ruină morală și materială, adică îi ucide: sufletește, trupește economicește. Unde poporul pune la o parte virtutea cumpătului, unde se face beutor, acolo slăbește trupește și sărăcește materialicește.

Boala aceasta mai ales este lătită între plugarii și economii dela țeară și fiindcă această clasă de popor este temeliea unei națiuni, este pământul roditor, din care crește societatea, bine trebuie să grijim, ca să depărtăm lățirea consumului de rachiul peste măsură din mijlocul acestei clase, care atât cu număr cât și cu putere de muncă este cea mai însemnată parte dintr'o națiune.

După o statistică compusă despre consumul de rachiul aflăm că în patria noastră în socoteală mijlocie în tot anul se cheltuesc pentru rachiul peste 150 milioane. Așa în patria noastră în anul 1892 în socoteala de mijloc tot omul a consumat 5.2 litre rachiul. Făcând acum asemănare între țerile mai deștepte, aflăm că în Anglia a consumat 2.45, Franția 2.84, Germania 3.5 și Rusia 8.64 litre tot omul. Așa poporul din patria noastră vine în al doilea rând în asemănare cu celelalte țeri, după Rusia.

Mai ales a adus această stare bolnăvicioasă împregiurările grele și administrația vitregă a țerii.

Nainte de a se lăți așa numita *fi-loxeră* sau după-cum o numește poporul *sêra viilor*, poporul înlocuia în cele mai multe locuri rachiul cu vinul; dar' astăzi această parazită a schimbat rindul bun de odinioară.

De altcum nu numai *sêra* aceasta, dar' și alta este care a muncit din greu ca să se lătească consumul rachiului. Nici această lățire n'ar fi atât de stricăcioasă dacă beutura de rachiul n'ar fi mestecată cu tot felul de otrăvuri, care dărîmă sănătatea.

Dela răscumpărarea regalelor încoace, adică cu introducerea legii din 1888, poporul muncitor n'a dobândit nimic, ci din contră a perdut mult.

Nainte de răscumpărarea regalelor deosebiții proprietari și arêndași se îngrijau să aibă beuturi bune și sănătoase. Între arêndatori era anumită concurență, fiecare voia să poată servi beuturi bune, ca să potă vinde mai mult, dar' astăzi este de totului altcum.

Pecatul cel mai neiertat față de poporul consumător l-a făcut legea despre răscumpărarea regalelor și vinderea beuturilor. Statul ca proprietarul cârcimelor (crâșmelor) a primit domnia și și-a asigurat pentru sine venitele atât din regale cât și din darea beuturilor; dar' despre poporul consumător nu poartă nici o grije. Mai ales prin arêndarea provinciilor (comitatelor) și comunelor în grupuri, face o nedreptate foarte mare față de popor.

Arêndatorii licitează până la desperare, numai să poată ajunge la drepturi de arênzii de beuturi. Sînt siliți a face toate păcatele cu beuturile, mestecându-le, tocmindu-le, falsificându-le, ca să poată scoate de pe pielea poporului beutor de rachiul prețul arênzii. Atâta nu este destul, fiecare arêndator de cerc mai au și dînșii subarêndatori sau cârcimari, acestia încă voesc, dar' și trebuie să aibă ceva venit. Așa primind rachiul dela arêndatorul cercului abia cu 1—2 % dobândă se pun și dînșii a mai străforma rachiul, încât pe când ajunge la popor pentru consum, este de tot stricat, cu tot felul de otrăviri stricăcioase.

Așa prin introducerea legilor despre răscumpărarea regalelor și vinderea beuturilor, poporul din țeară este sclăvit de tot. Statul este neguțătorul acelora. Statul întocmește comitatele și cercurile așa, ca arêndatorilor să nu li-se poată face concurență.

Mai rari sînt casurile unde statul dă arênda la comună. Așa ceva se face în ținuturi locuite de poporul unguresc; dar n'am cunoștință, că undeva ar fi putut ajunge și comunele noastre la arênzii. Din contră, grupează mai multe sate române cătră orașe ungurești, după-cum a făcut bună-oară Wekerle cu cercul seu de alegere din Baia-mare. Aici 17 sate românești a grupat și le-a vîndut la oraș. Orașul Baia-mare dobândește ca arêndator prim aproape prin această arondare 20 mii fl. de pe spinarea poporului adică a celor 17 comune române. Când s'ar da de-adreptul la comune arênzile, ce de bani ar rămâne pentru trebuințele acelora, dar' astăzi tot *idolul* trebuie săturat.

Satele grupate arêndașii primi le dau la arêndași de a doua mână, acestia apoi la cârcimari. Așadară iobăgia sau sclăvia este următoarea: dobândă trebuiește statului, comunității arêndătoare, arêndașului adevărat și cârcimarului din sat.

Fiind atâția cari toți doresc dobândă de pe spinarea poporului, oare poate fi mirare dacă tot atâția indeamnă și sfătuesc poporul să nu înceteze a cumpăra

rachiul. Mai presus de toată îndoeala este vedit, că în primul rînd cărna țerii este interesată ca poporul să beie cât de mult rachiul, că numai așa poate să venite. De loc nu ne putem mira de arêndatori, subarêndatori și cârcimari, dacă ei tot cu mai mare rivnă și zel lucră ca niște apostoli ai alcoholismului, ca să lătească împărăția și domnia aceluia. Dînșii fiind mai săraci, dacă cumpără satele și poporul ca să se neguțătoarească, lucru foarte natural, că se folosesc de toate mijloacele cum ar pută scoate, tot mai mult venit de pe consumatori. Adecă de pe poporul plugar.

Supravegherea și controla este așa, că nici unul nu vede păcatele altuia, ci nisuesc a trăi cum pot. Apoi Jidovii mai ocupându-se cu geșeterii de lemne, var, poame ș. a., dau la popor lucru de cărașit. În preț de bani rachiul și litra este mijlocul de plătire. Nici creditul nu lipsește, dacă mai sue datoria peste 2—8 fl. cârcimarul își asigură datoria prin contracte sau obligații. Apoi să ne mirăm de sărăcie?

Avem și noi multe ținuturi unde beutura de rachiul s'a sporit și se lățește ca pârjolul.

În puține cuvinte am dovedit de unde vine rēul și pe cine cade vina cea mai mare, care dă drum deschis pentru lățirea alcoholismului. Această boală este cu mult mai ruinătoare pentru sănătatea poporului, pe care îl face nesimțitor, leneș și de-adreptul îl aduce la perire. Pe om conștiințios îl cuprinde fiori și milă când vede pe deaproapele seu zidit după chipul și asemănarea lui D-zeu în unele comune: gol, palid, sdrunțos și arămit la față, pe-trecând prin cârcime.

Această patimă sau boală naște chilavii sufletești și trupești, orbii, cretinii (fără simțire) neîndestulții, furii (tâlharii) și toate lăpădăturile societății omenești. Naintea acestora nu este nimic sfânt. Iubirea de D-zeu, credința țeara, deaproape, părinți și frați, toate sînt numai niște lucruri vechi și părăsite. Chiar și viața din trupul chinuit și sufletul sdruncinat o ține numai patima și rachiul.

Din aceste persoane desbrăcate de toată cinstea se compun apoi grupurile făcătorilor de rele, cari cu puterea voesc și tind a răpi sudoarea oamenilor muncitori, ca și cu aceia să-și îndestulească patima de rachiul. Între împregiurările de astăzi n'avem să așteptăm vindecarea acestei boale dela stăpânire. Numai singură societatea poate țocepe lupta și lecuirea. Preoți, învățători bravi, școale bine grijite, însoțiri economice pe basă moralisătoare: aceste pot stîrpi patimă alcoholismului.

Fericirea, bună-starea și unde vor poporului, ca să se întărească și să se trupește, poștește dela

cultă, ca să povăţuească şi se îndrepte pe cei rătăciţi la calea dreaptă, — deci se muncim.

Averea cea mai scumpă, mai bine-făcătoare este sănătatea, aceea însă numai prin viaţă cumpătată şi trează se poate întemeia. — Voind a ave popor cuminte, înţelept şi sănătos, să-l scutim de consumarea rachiului fără cumpăt; aceasta este condiţiunea fundamentală a viitorului nostru.

Ocularea.

Dintre toate metodele de altuit, pentru timpul de vară cel mai bun este oculatul. Fiindcă prin acesta se vătămă foarte uşor pomii, chiar pentru aceea este cel mai potrivit metod. De regulă deosebim oculare cu mugur crescând sau durmind. Aşa după-cum mugurul oculat creşte în acest an sau doarme peste iarnă până la primăvara anului viitor.

Ocularea cu mugurii crescânzi se foloseşte mai ales în grădinăritul cu flori: dar' pomologii se folosesc foarte rar de acest metod.

De regulă ocularea cu mugurul crescând se îndeplineşte primăvara, când sucul circulă prin pomi şi se deslipeşte coaja, adică în Aprilie şi Maiu. Mugurii sau surcelele de pe cari întrebuiţăm mugurii se culeg încă din iarnă, când nu circulă sucul prin pomi. Această oculare s'ar pute numi de primăvară, ca să fie deosebită de ceea-ce se face vara.

Periodul al doilea sau când sucul începe de nou a circula mai tare, cade vara. Ocularea cu mugur durmind se îndeplineşte începând din capătul lui Iunie până cu capătul lui August. Dorind ca mugurul oculat să nu crească într'acest an, facem oculare pe partea de Miază-Noapte a subiectului sêlbatec. Aşa ca să se vindece mugurul aşezat sub coaje; dar' să nu crească surcel sau rămurel din dînsul, căci expus fiind la frigul de iarnă pote foarte uşor perî.

La ocularea cu ochii sau cu mugurii durminzi trebuie să observăm regula următoare: începem ocularea mai întâiu cu acele subiecte de pe care toamna cade frunza mai de vreme, şi primăvara înfloresc mai iute. Cu alte cuvinte, începem cu pomii de vreme şi gătam cu cei târzii: începutul cu cireşii şi gătatul cu merii.

Când oculăm ca să crească mugurul, atunci subiectul în care se face ocularea se rătunde cu 3—4 muguri deasupra mugurului oculat, şi se taie aproape toate crengile de pe subiectul oculat, că aşa sucul să fie constrins sau concentrat către mugurul oculat.

Dacă oculăm numai 2—3 rămurele de pe subiect din acest an, dar' cu mugurii durminzi, atunci îndoiim ramurii în jurul trunchiului subiectului, ca să se strîmbătura să

cadă pe de oculatură. Prin această lucrare sucul se constrînge către mugur în-tocmai cum ar fi fost rotunzită creanga. Îndată-ce mugurul oculat s'a prins şi a crescut partea crengii care se află din sus de dînsul, se poate depărta.

La oculatul de vară atât mugurul cât şi subiectul pe care se face ocularea trebuie să fie crescut în anul acesta. Sub coaja acestora mîzgoasă sucul circulă mai repede şi ocularea este mai sigură.

Dacă s'ar întembla ca coaja de pe subiectele cari voim a le ocula nu s'ar deslipe destul de bine, atunci în două sau trei seri trebuie udate bine, că circularea va porni mai bine.

Ocularea însăşi este un lucru foarte uşor. Luăm de pe pomul sau arborul altoit din care voim şi noi a sporî prin oculare, câte o mlădiţă. De pe aceasta alegem apoi mugurii cei mai sănătoşi cari voim a-i ocula. Întâiu curăţim subiectul de crengile netrebuincioase. Apoi în forma unui L întors tăiem pe subiectul sêlbatec unde vedem că este mai neted curmeziş şi de-alungul locul pentru mugurul ce voim a-l ocula şi coaja se deslipeşte de către lemn. Având această tăietură luăm de pe mlădiţe din jos în sus mugurul sau ochiul cu frunză cu tot, aşa însă ca să nu-l vătămăm. Pe acest mugur este şi puţin lemn. Unii curăţesc lemnul mai ales miezul lemnului de sub mugur, alţii însă aşa după-cum taie mugurul îndată îl aşază în locul pregătit pe subiect. După experienţa proprie pot spune că amândouă procedurile se pot folosi cu bun rezultat.

Îndată-ce mugurul s'a aşezat în subiect se leagă cu rafiă, tei muiat, sau bumbac, aşa ca să nu se poată deschide coaja nici ploaia să nu poată străbate în tăietură. Unii de altcum tăietura pe subiectul sêlbatec o fac în formă de T, dar' este adeverit că mai bună este tăietura contrară L întors, că aşa deloc nu poate intra apa în tăietură, ci se scurge mai uşor.

Astăzi ocularea este atât de lăţită, încât fiecare învăţător poate da îndrumările de lipsă tinerilor din comune. La toate preparandiile se arată şi învaţă toate altoirile cu multă grijă.

Scutirea puilor de găscă contra cufurelii.

Mai bun leac contra acestei boale, de care foarte adese-ori suferă puii de găscă este ghindă mestecată cu vin roşu. Leacul se face în modul următor: După-cum avem trebuinţă tăiem mărunt ghinda şi o opărim cu vin roşu. În toată ziua după-cum sînt de mari puii li-se toarnă în gură câte 1—1/2 lingură din acest leac. Când cineva n'ar ave ghindă se poate folosi şi cu coaje de stejar. Coaja se curăţă de pe crengi mai tinerele, care tăindu-se mărunt se opăresc întocmai cum s'a spus mai nainte.

Strat pentru pregătirea oţetului din vin.

Adese-ori se întembla, că voim a face oţet de vin pentru trebuinţele noastre, fără care nici nu se poate lăsa o casă mai de ceva; nu succede însă aşa după-cum dorim. Stratul bun se face în modul următor: într'o sticlă (glaje) de 8—10 litre aşezăm pe fund 1/4 chlg. boabe de struguri uscaţi (majole) însă nespelate. Pe aceste se toarnă 1—2 litre de vin, după-ce se leagă cu pânză gura sticlei o punem în faţa soarelui, unde căldura străbate mai bine. Aci o lăsăm 14 zile. Trecând aceste, umplem sticla cu vin şi o lăsăm tot în faţa soarelui, până vinul se preface în oţet, de regulă vreme de două luni. Având lipsă de oţet, luăm de pe strat şi lăsăm numai două litre, către care turnând de nou vin, acela încă se preface în oţet. Oţetul aşa făcut este foarte sănătos şi fiind foarte tare nici nu trebuie mult din dînsul, apoi din rămăşiţele de vin se poate sporî după trebuinţă. Acest strat se poate folosi şi câte 20 de ani pentru facerea oţetului de vin. Tot asemenea se pot folosi drojdiile ce rămân din smeura strecurată când se ferbe sirup (lictar) de smeură. Aceste încă se aşază întocmai ca boabele de struguri şi se tractează cum s'a spus mai nainte.

Stîrpirea păduchilor de pe găini.

Vara şi mai ales când găinile clocesc, foarte adese-ori le umple păduchii. Mai virtos sînt copleşii puilor, după-ce odată au scăpat din ouă. Nici nu pot creşte, dacă odată i-a umplut aceste insecte atât de uricioase, cari le sug sângele. Deci se pofteste ca bună grijă să se poarte pentru stîrpirea acelor. Cel mai bun leac este petroleul (gaz, fotogen) ori carbol. Cel din urmă se mestecă cu zece părţi de apă. Cu una din aceste materii ungem pantecele galiţelor şi laţii din găinar pe care găinile au datină a se culca. Dacă întrebuiţăm leacul pentru cloşcă se unge dînsa, dar' totodată se stropeşte culcuşul. Când căldura de vară este mai mare, în vremea cât dînsa este silită a şedea pe ouă, chiar şi culcuşul cloştelor trebuie schimbat de 2—3-ori. Cu aceste două leacuri se pot stîrpi de altcum de pe toate galiţele păduchii.

Vindecarea umflăturilor verilor castraţi.

Adese-ori se întembla că verii castraţi (jugăniţi, curăţiţi) nu numai se umflă în locul unde s'au făcut tăieturile, ci se formează rană foarte aprinsă, încât masecurii nici umbla nu pot. Rănile umflate se se spele cu apă caldă, în găurile ivite se se aşeze cât se poate de afund fălii de slănină, care a stat în spirt canforat. Aprinderea îndată va înceta şi

porcii castrați își vor dobândi puterea și însănătoșarea. Ori din care rană, unde s'ar fi ivit viermi, dacă se unge cu terpenin subțire cu o pană de găscă sau de găină, viermii sau se alungă, sau pier de tot.

A XIV-a expoziție de vite de prăsilă

o va arangia «Reuniunea agricolă transilvană» în zilele de 30, 31 August și 1 Septembrie n. a. c. în Cluj.

Comitetul central al «Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiului» atrage atenția celor interesați asupra următoarelor dispoziții:

La această expoziție împreună cu țig de cai se vor distribui premii în bani. Se vor admite la expoziție numai vite prasite în Transilvania și numai pentru aceste se vor distribui premii în bani. Abatere se face dela această dispoziție numai la caii, cari au fost ținuți și ei măcar un an în Transilvania. Pentru vitele prăsite afară de Transilvania nu se distribuie decât diplome de laudă.

Premiile se vor împărți: pentru proprietarii mari în aur (franci), ear' pentru proprietarii mici (cari au sub 50 jugere pământ, între cari se numără și administratorii de moșii sau spanii, preoții, învățătorii și notarii) premii în bancnote. Proprietarul mic, dacă dispune de vite potrivite, poate concura și la premiile în aur.

Cu scop de a se încungiura ori-ce neînțelegere cu privire la împărțirea în categorii, hârtia de înștiințare la expoziție să cuprindă numele și caracterul exponentului și mărimea pământurilor în jugere.

Pentru cai (de rasa engleză, născuți în Transilvania, cai de călărit, ce poartă povară grea și ușoară, cai de trăsură, epe cu mânzi), sunt provăzute 5 premii à 100, 4 à 150, 5 à 200, 1 à 250 și 2 à 300 franci (în aur), apoi 1 de 15 fl., 1 de 25 fl., 3 de câte 50 fl., 2 de câte 75 fl., și 3 de câte 100 fl.

În clasa vitelor cornute, de rasa transilvană (ungară) se premiază numai vite de rasă curată și anume pentru tauri cu vârsta peste 3 și sub 6 ani se va distribui un premiu de 300, altul de 150, al 3-lea de 100 și al 4-lea de 50 de franci (în aur), apoi unul de 50 și altul de 25 fl., (în note de bancă); pentru tauri dela 2—3 ani se împarte un premiu de 150, altul de 100 și al 3-lea de 50 franci, apoi unul de 50, altul de 25 și al 3-lea de 15 fl.; pentru tăurenci dela 1—2 ani: trei premii: unul de 150, altul de 100 și al 3-lea de 50 franci, precum și de 50, 25 și de 15 fl.; pentru vaci un premiu de 150, altul de 100 și al 3-lea de 50 franci, apoi de 70 fl., 35 fl., 20 fl. și 15 fl.; pentru juninci dela 2—3 ani; premii în aur de 70, 50 și de 30 franci, ear' în bancnote de 50, 25, 15 și 10 fl.; pentru juninci de 1—2 ani: un premiu de 50 și altul de 30 franci, precum și unul de 30 și altul de 20 fl. Afară de premiile indicate se va distribui 1 premiu de 60 franci (dăruiti de Lészay F. jun.) pentru un taur de rasa ungară, de ori-ce vîrstă, dar' se recere să fie născut și crescut în comitatul Clujului; apoi 100 fl., dăruiti de orașul Cluj și anume: pentru proprietarii mici din Cluj, cari dispun de cel mult 50 jugere pământ, și anume: 50 fl., pentru o vacă crescută de exponent; apoi un premiu de 25, altul de 15 și al 4-lea de 10 fl., pentru vaci ținute cel puțin un an de exponent. — Pentru vaca cea mai bună cu vițel a proprietarilor din Bonfida contele Gy. Bánffy a destinat un premiu de 60 și altul de 40 franci.

Pentru vaci cu lapte de rasa transilvană (ungară) 1 premiu de 100, altul de 60 și al 3-lea de 50 franci (în aur); apoi de rasa sură transilvană (de munte) un premiu de 60 și altul de 30 franci.

În grupa bivoli: pentru tauri un premiu de 100, al 2-lea de 80 și al 3-lea de 50 franci, ear' pentru bivolițe și juninci un premiu de 100, al 2-lea de 80 și al 3-lea 50 franci. (Tauri trecuți de 4 ani nu vor obține decât diplome de laudă).

În grupa hoarelor (galițelor) se admit (câte o familie, adică 1 bărbătuș și 2 femeiușe): găini, găini mute, găște, rațe, curci și porumbi (din acestia câte o păreche). Premii în valoare de 150 fl., se vor distribui după modalitățile ce se vor stabili ulterior.

Din subvenția statului se vor distribui pentru cai de lucru următoarele premii: pentru 4 cai dela o trăsură premiul I. de 500 franci și un al 2-lea de 200 franci.

Pentru 2 cai dela o trăsură un premiu de 300 franci și altul de 100 franci.

Pentru cai de trăsură (mică) un premiu de 100 franci.

Pentru cai (lați în spate) de călărit: un premiu de 250, al 2-lea de 150 și al 3-lea de 50 franci; ear' pentru cei mărunți un premiu de 200, altul de 100 și al 3-lea de 50 franci.

Vitele sînt a se înștiința la expoziție în zilele din 15 Iulie până la 15 August n. 1895.

Deschiderea expoziției se va face în 30 August a. c. la 9 oare a. m. și ține până la 1 Septembrie oarele 6 d. a., în aceste zile este și țîrgul de țeară din Cluj.

Programe și coale de înștiințare se trimit la cererea fiecărui proprietar gratis și franco.

Înaltul minister va cumpăra însuși pentru trebuințele statului armăsari (de proveniență din comitatele transilvane), pe cari însă proprietarii datori sînt a-i înștiința până la 20 August la minister, ear' țîrgul și luarea în seamă a armăsarilor se va face în ziua primă a expoziției.

În sensul rescriptului ministerial Nr. 22.236 mînătorii vitelor vor primi concesiune de a călători gratis (cu vitele în un vagon.) Cererile pentru acest favor acordat de înaltul minister, sînt a se înainta pîna la 10 August n. a. c. la cancelaria «Reuniunii agricole transilvane» în Cluj.

Din traista cu povețele.

Întrebarea 121. În comuna noastră Moneasa în acest an se măsură pământurile, pădurile și pășunile atât comunale cât și dominale prin inginerii de stat, se zice că se va renova cartea funduară. Din împregiurarea aceasta locuitorii comunei noastre sînt foarte întristați. Mai nainte cu 16 ani domeniul 'și-a despărțit pământul de cătră al comunei, cu care ocaziune pe locuitorii comunei 'i-au oprit dela o parte însemnată de pășune și fînaț, pentru care oamenii spun că au împlinit slujba iobăgească. Unii chiar zic că ar fi fost al lor cu drept de întabulare. Cu ocaziunea acestei măsurări ar voi să umble după recăștigarea teritorului luat, deși era cu drept de proprietate. Acesta 'i-au avut și în timpul după ștergerea iobăgiei. Nu numai, li-s'a votat în proprietate cu introducerea cărții funduare cam pe la 1855.

În numele acestor prea îngrijații locuitori români din comuna Moneasa, mă rog a 'mi-se da povețele ce s'ar pute face în această cauză.

Moneasa, 1895 st. v.

Terentiu Nonsu,
preot gr.-or. român.

Răspuns. Prin legea din 1886 art. XXIX. s'a rînduit întocmirea cărților funduare, căci cele pregătite în anul 1855 în multe locuri sînt foarte defectuoase, deci pentru aceea se reînnoesc cărțile funduare. Locuitorii n'au să fie întristați, ci mai bine grijească ca întocmirea s'au reînnoirea cărților funduare să se coreagă așa, încât să corăspundă deplin cu folosirea și adevărata proprietate.

Astăzi în multe locuri din eroare altul plătește darea, altul folosește proprietatea. Mai ales unde s'au pus notari unguri și străini, cari n'au cunoscut poporeni din sate. Dacă au fost mai mulți săteni cu același nume, tot pe unul a grămădit proprietățile venite sub schimbare: prin vindere și cumpărare, deși altul folosește și duce roada. La coregerea acestor erori bine să grijiți: ca cărțile funduare să corăspundă cu catastrul. Ce atinge nedreptatea ce s'ar fi făcut poporului cu ocaziunea despărțirii urbariale, aceea se poate să fi fost și așa. Nu se poate însă a porni după spusele unor poporeni, trebuie căutate actele dela aceea despărțire, de unde se vede totul. Fără a cunoaște legile urbariale nici nu puteți ști dacă vi-s'a făcut nedreptate sau ba. De altă parte fiindcă dela despărțirea urbarială au trecut peste 30 de ani, cu greu s'a pute face ceva treabă bună, ca să se poată recăștiga proprietățile fie și pe nedrept înstrăinate. Calea cea mai bună pentru sanarea unor drepturi, despre cari ați avé documente bune, ca adică poporul a fost scurtat în proprietate, ar fi să cereți commasare. Dacă cereți commasare, adică se vi-să deie fiecăruia proprietatea într'o tablă, la pertractarea pentru lucrurile pregătitoare puteți scoate la lumină toat dovezile, cari arată că într'adevăr vi-s'a făcut nedreptate. Când se face asemenea regulare de proprietăți de nou vin înainte actele prin cari s'a isprăvit despărțirea urbarială. Constatându-se judecătorește erorile acele se pot corege. Sanarea de drept are loc ori-și-când.

Nu sînt rari casurile, unde la despărțirea urbarială îndeplinită prin judecătorii urbariale, poporului plugar 'i-s'au făcut mari și multe nedreptăți. Pe acele vremi lumea a fost pe pîmle pretorilor, aceia au ținut cumpăna dreptății, așa cum a fost greutatea, adică cum li-s'au pus banii. Deci nu ne putem mira că altora au ajuns carnea și nouă oasele; dar' una să ne fie mîngăierea, că carnea tot pe oase se face. Unde se poate să mai tocim. Unde nu putem să fim strguincioși, păstrători și să răscumpărăm cu bani încă odată averea luată dela noi cu nedreptul. Așa credem altul nu o vor pute lua.

Întrebarea 122. Până încă a fost tata în viață a cumpărat o grădină și a plătit-o cu bani împrumutați dela o bancă. A treia zi după-ce a plătit grădina a murit fără să fi făcut contractul de cumpărare pe numele seu. Contractul 'l-a facut frate-meu pe numele lui și așa a întabulat grădina pe sine. Eu am rămas numai de 7 ani după tata, oare pot avé drept și eu la grădină?

Mihalț, 1895.

P. Silvișan.

Răspuns. Dacă fratele d-tale a plătit datoria la banca de unde a împrumutat suma cu care s'a plătit averea din venitele moșiei bătrâne, adică de pe proprietatea comună, atunci ai după lege drept la grădină. Dacă a plătit grădina din zestrea muerii săe, atunci n'ai drept la avere. Numai pe ale judecătorească veți pute dovedi adevărul, unde vor despărți; dacă n'ați pute închei pace

Monografia comunei

Orlat.

De
Romul Simu, învățător.
(Urmare)

Vedem mai departe, că Horeischy, care are 5 feciori, pe toți i-a învățat câte o meserie. Asemenea a făcut Pitters, Wepper, Smidt, Freyler ș. a.

Pentru-ce se nu facem și noi așa? Oare n'avem și noi lipsă de meseriași români. Oare nu mergem tot spre mai rău? Și oare, unde sunt 2, 3 sau mai mulți băieți într'o familie, nu e timpul să facă părinții din ei și meseriași?

Numai prostul va mai stăruia a susține, că e bine așa cum stau lucrurile la noi față de meserii. Și nime, nu cred să zică, că bine am lucrat, nedând nici un copil să învețe în minunata moară de sîtă de aici, sau în fabrica de căldări, sau în fabrica de hîrtie, sau în cea de tors. Da! nu e bine, că băieții se dau slugi, ci ei ar trebui dați la meserii. Sluga slugă rămâne; dar' din băieți, cari învață meserii, es adesea oameni cu stare și vază, oameni, care înșiși sînt fericiți și pot ferici și pe alții.

După acestea se vedem cum stăm noi cu meșeriile!

Meseria de *ferari* o duc 2 Sași și vr'o 6 Țigani; din Români nime, măcar-că aici s'ar plăti să fie și vre-un Român.

Rotăritul ear' e în mîna unui Sas.

Păpucari sînt 2 străini și 1 Român. Păpucari mai sînt eșiți din Orlat 3, dar' lucră în alte comune.

Cojocari sînt 4. *Mesari* sînt în Orlat 1 Neamț, 1 Sas și 3 Români. În alte locuri sînt 3.

Bărdași în toată regula, n'avem în număr îndestulitor; e numai un singur Român și doi Sași.

Morari sînt 5; din care unul Sas și 4 Români; dar' din acești 4 Români unul singur e născut în Orlat.

Avem un *ciubăvar* (botar).

Mai departe avem 10 *jogărari*, 7 *piuari*, 2 *arzători de peatră de var*, un *croitor* de mînecare, Român, unul Neamț și un *franzelar* Neamț. Țiganii, așa numiți *băeși*, se ocupă cu facerea troacelor, moldelor, roabelor, lopoșilor, coșurilor, fuselor, lingurilor, măturilor ș. a. Două familii de Țigani se ocupă cu facerea cărămizilor, și unul din acestia e și diplaș (ceteraș).

Cei-ce lucră în fabricile numite mai sus sînt toți de alte nații, asemenea și cei din cele două fabrici de peptenat lână; numai zilerii, feciorii și fețele sînt Români.

Astăzi sînt la meserii de tot 12 învățăci. Dintre acestia Nemți sînt 6, Români 6 și anume: 1 la măsărit, 3 la păpucărit 1 la tăbăcărit (argăsitor) și 1 la rotărit.

Doi tineri sînt calfe de morar.

Fabrici sînt peste tot azi 44. Dintre aceste: 4 mori (1 de sîtă), 1 fabrică de căldări, 1 fabrică de hîrtie, 1 fabrică de peptenat lână împreună cu 2 fabrici numai de peptenat p. subit. 7 joagere în comună și 17 piue de haine, din cari 2 cu de straie, aceste din piue de uleu. La aceste ptoare de ars varul.

Când nu erau joagere în comună, pe timpul graniței, tăiatul de-alungul al groșilor (trunchii de arbori) se făcea astfel: în tîrg era de-o parte o groapă afundă în patru cornuri. De-alatul ei erau câteva grinzi și peste aceste grosul. Un om sta de-asupra și altul în gaură și așa tăiau.

Înainte de aceasta cu vre-o 3 ani a început un Neamț să facă șampanie. Azi vrea să se strămute de aici. Un căpitan în pensie, earăși Neamț, a încercat în anul acesta cu o clocitoare măestrită, în care se pot cloci deodată mai multe mii de ouă. Încercarea a isbutit destul de bine, dar' precum se vede, nu o să aibă viitor în Orlat.

Numai moara de sîtă, fabrica de căldări, cea de hîrtie, cea de tors și una de peptenat nu sînt românești.

În vremile trecute și pînă la 1878 a fost în Orlat o berărie vestită în strada berăriei. De ea se țineau 3 pivnițe, din care una săpată în peatră și numită pe nemție «*Felsenkeller*», a cărei facere a trebuit să coste zeci de mii de florini, împreună cu zidirile de pe ea. Aceasta e vîndută unui Român cu prețul de batjocură de 500 fl. Alte zidiri de a le berăriei au ajuns parte în mîni românești, parte în stăpînirea a doi Nemți. Ear' pivnița cea mare, împreună cu ghețar, ce a costat sumetenie de bani, poate, 40—50 de mii de fl., azi stă nefolosită, uitată, părăsită, ca ori-ce sculă netrebnică. Unde e acum moara de sîtă, era într'o vreme spirtărie, care și ea da de lucru locuitorilor de aici.

Bereria a fost un mare bine pentru Orlat. În ea erau ocupați zi de zi zeci de Români, toți bine plătiți. Făceau oameșii căraușii destule și se căutau bine lemnele și alte lucruri; ear' sladul sau braga, destul de ieftină, încă era de un folos neprețuit pentru îngrășarea vitelor. Berea deasemenea era mai pe nimica și pentru mulți chiar pe nimica.

Aici se poate aplica cât în glumă cât într'adins, versul popular:

«Sărac bine de demult!
Ce-am făcut de te-am perdut?...»

În timpul graniței erau din Orlat meseriași: bărdași, zidari, măsari, croitori ș. a.

De pe la 1880 învățătorul dirigent Romul Simu a introdus în clasa sa *impletitul pălăriilor de paie și al corșitelor de răchită*, dar' e multă opoziție, îndârjire din partea părinților, cari nu vîd bucuros pe copiii lor ocupându-se cu d'al d'astea. De aceea nici nu s'au produs încă rezultatele dorite.

E vorbă însă că: pentru creșterea cât mai bună a copiilor și îndeosebi pentru îndemănarea mîinii și a ochilor, cum și pentru aplicarea spre meserii, trebuie să facem tot ce se poate. Despre meserii s'a scris în numărul 47 și cei următori a-i «*Economului*» (din 1894) învățături, ce au să aducă multă lumină cu privire la chipul de a ne forma clasa meseriașilor, care ne lipsește aproape cu totul.

31. Negotul.

Cu neguțătoria încă nu s'au ocupat oamenii nostri pînă acum. De abia în anii din urmă au început a-și deschide

ochii și a mai face câte ceva. În această privință încă am pute învăța dela cei câțiva locuitori de altă nație din loc, care și-au dat și-și dau copiii nu numai la meserii, dar' și la negoț.

În comuna noastră sînt în timpul de față 10 bolte și 4 cărcime. Din aceste 7 sînt românești și 3 ale locuitorilor de alte nații. Două cărcime sînt în mîna a doi Sași și 2 sînt românești. Asemenea și cea dela vama Dușilor, împreună și cu alți articli de negoț, afară de beutură. Boltele, firește, sînt mici și provăzute numai cu lucrurile cele mai trebuincioase locuitorilor comunei. Oamenii din alte comune nu cumpără marfă de aici.

Pe la 1880 erau numai 4 bolte. Mai înainte și mai puține.

Boltașii nostri din Orlat, afară de unul, nu s'au pregătit în toată forma pentru negoț.

Până erau mai puține bolte, le mergea boltașilor mai bine. Astăzi însă, împărțindu-se câștigul în atâtea părți, nu mai poate fi vorba de îmbogățire. Atîta că economul se mulțumește, câștigînd pe lângă economie și numai câteva zeci, în loc de sute de florini, cum se câștiga mai nainte vreme.

Cărcimarii străini trăesc singur din venitul cărcimei. Ai nostri se ocupă și cu economia.

Doi neguțători români pregătiți în regulă sînt în România. Azi la negoț n'avem dat din comună nici un copil.

32. Cărturarii.

Din Orlat au eșit mulți cărturari, unii chiar numai cu învățăturile din școala de aici. Între acestia, cam de 50 de ani încoace, se numără; 4 căpitani, 3 locotenenți, 3 sublocotenenți, 1 doctor de medicină, 4 preoți, 3 notari comunali, 1 magistru postal, 2 șefi de gară în România, 2 silvicultori, 1 pedagog de Viena, 1 oficial la tribunal, 1 oficial la vamă, 3 învățatori; apoi mulți alți scriitori prin deosebitele cancelării.

Firește că până la desființarea graniței toți Orlătenii, mai mult ori mai puțin învățați, trebuiau să servească comunei și regimentului. De atunci încoace cărturarii s'au împrăștiat, fiecare unde a putut apuca și unde i-a fost soarta.

Fiindcă învățătura și-au primit-o de tineri în limba nemțească, au avut și au și acum, îndeosebi bătrânii grănițeri, o dragoste fără margini cătră limba nemțească, cu care mulți din ei s'au fericit.

Dar' pe lângă toată asprimea militară, care se observa în școală pe lângă pedepsele cele grele și multe în timp de mai 100 de ani, germanisarea n'a avut în comună nici un rezultat. Această împregiurare poate servi și astăzi de învățatură multora în multe privințe. O limbă nu se poate înlocui cu alta nici în sute de ani. Focul fecioresc al dragostei de limba dulce a mamei în marea mulțime a unei comune nu se stingă nici-odată. Vînturile potrivnice, cel puțin, îi dau nutremînt ca el să arză cu mai multă putere.

(Va urma.)